

Mesečník za odjemalce Vydrove
továrne hranil v Prazi VIII.

Letník XI.

Predplačati se ne more.

1. aprila 1914.

Naša novina: Grahova moka.

Dozdaj se je še malo rabila grahova moka. Privržali so jo k nam iz drugih krajev kot špeciialiteto in taista je bila precej draga. Sami smo izočarani, kako spretno znajo kuharice porabiti našo grahovo moko in gotovo dobimo še nova navodila za jedi iz grahove moke. Ali naj smo zadovoljni z našim zadnjim izdelkom? Gotovo, ker so ž njim zadovoljni tudi naši odjemalci in to je odločilno! Lahko trdimo, da smo iznašli in vpeljali v rabo živilo, ki je nam pravzaprav dozdej manjkalo, ki je vendar tako dobro in okusno! V začetku smo nameravali prodajati grahovo moko samo za juhe. Saj je znano, kako težko kuhamo grah. Zraven smo priporočali pripravo karbonatk, ki je priljubljena jed vegetarijancev in lejte! Naenkrat se je pokazalo, da grahovo moko porabimo lahko na več načinov. Naše cenj. odjemalke so izumile iz grahove moke izvrstne lijance, imeniten jajčnjak v juho, potem nakip izbranega okusa, krómpirjeve cmoke, omelete, končno pa knedeljce k mesu in navadne omake. Kdor je poskusil, gotovo nam potrdi, da vse te jedi so brez ugovora izvrstne. Tukaj vam navajamo še dva recepta:

Gospa **Liza Karas**, udova po grašč. uradniku v Chrudimu: . . . poskušala sem iz testa napraviti krompirjeve cmoke. Pri-mešala sem dve žlici zdrobljene žemlje, potem sem napravila majhne knedeljce, katere sem skuhalo v osoljeni vodi in za-belila. Jed je jako dobra in najbolj primerna za svinjske pe-čenko iz ribe.

Gospdč. **Barbika Stara**, kuharica v Prazi: Vzemí 5 dkg mašla, pridaj eno v mleku namočeno in eno zmleto žemljo, dve celi jajci, nekaj sparjenih razsekljanih mandeljnov, $\frac{1}{2}$ kavine žlice sladkorja in 3 polne žlice grahove moke, potem vse pri-merno osoli. Predno jih kuhaš, ovij jih v moki. Te knedeljce lahko ponudiš s sadno marmelado.

Nove pohvalne dopise so nam poslali gg.:

Novak Ana, Karlín, Rokycanova: Pošiljam denar za 5 kg žitne kave in 1 škatljo grahove moke, kuham iz nje izvrstno juho.

Fiedler Jožef, pek. v Ždarkah, p. Hronov: Vaša grahova moka je nedosežne kakovosti. Grahova juha je naravnost delikatna.

IZDELKE IN CENE

Vydrove tovarne hranil

V PRAGI VIII.

Vydrovka

ta dobra žitna kava. Pošilja se v platnenih vrečicah 5 kg popolnoma posebej po K 4·50 poštno izplačano. Vzorec na poskušnjo zastonj.

Moka

za prikrmljevanje, vzrejo in lečenje otrok, idealno nadomestilo za materino hrano. Navodilo za pripravo pri vsaki pošiljlatvi. 1 kg K 2·40.

Juhe

gobova, grahova, lečna, rezančna, riževa, kuminova, karfijolova. Škatlja 25 komadov K 1·50. Posamezne vrste po 25 porcij po enaki ceni.

Pridatki

za juho, steklenica $\frac{1}{4}$ kg po K 1·50. Rabi se za to, da se napravi juha močnejša, s tem pa zadobi tudi pristni in imenitni okus. Tudi za omake.

Šumljenke

„Ambo“ v papir. zavoju 40 kom., „Sidro“ v staniolu 50 kom. Vsaka škatlja po K 2.—, „Bene“, ki je sadnega okusa 25 komadov po K 1.—.

Oblati

masljeni, škatlja 25 komadev K 2.—, Destinke s sadnim kremom 40 kom., K 2.—, Dezertke z medom 50 kom. K 3.—. Najboljša slaščica!

Buhtin

začimba za pecivo, stekl. $\frac{1}{4}$ kg K 1.—. Zado-
stuje za 50 kg moke, drugih dišav ni treba.
Za potice izvrstna reč! Ali ste že poskusili?

Julep

naravni sadni sok. Jabolčni $\frac{1}{2}$ stekl. 40 vin.,
višnjevi, vinski in iz robidnic 60 vin. Moderna
namizna pijača in za okrepčanje bolnikov.

Gorčica

po franc. načinu fino mleta, kiselkastega okusa,
ali kremška, zrnata, sladka, $\frac{1}{2}$ stekl. K 1.—.
Naročite!

Grahovka

moka iz zelenega ali rumenega graha. Za pri-
pravo juhe in raznih jedi. Navodilo pri vsaki
pošiljlatvi.

„Vydrovka“ in njena konkurencija.

V zadnjem času so nam pogosto naši cenj. gg. odjemalci pokazali svoje odkrito priznanje s tem, da so nas informirali o naših tekmovalcih. Vsi dopisi so prijateljski in zanimivi. A o tej stvari je težko govoriti, kaj šele pisati. To je javna izjava, katero moremo razmotrivati iz raznega stališča, kakor se komu poljubi. Za nas je pač stvar težavna. Mi bi morali svoje blago hvaliti in priporočati, tuje pa grajati. To pa ni poštena in dostojna konkurencija. Ne moremo vsakega izdelka popolnoma razpečavati in zanj pridobiti vse ljudi, ravno tako kakor ni mogoče svet in njegovo življenje naviti na eno kopito. Kratko in malo, nikdar in nikjer in mogoče vse generalizirati. Vsaka dobra in poštena reč ima svoje prijatelje in zagovornike, ali tudi svoje nasprotnike.

„Vydrovka“ ima dosti svojih prijateljev, nasprotnikov le nekaj. To pa se dogaja zavoljo tega, ker se žitna kava iz drugih tovarn prodaja vselej s pridatkom in njena cena je večkrat dovmljiva. Svet hoče biti goljufan, zato tako pogosto doživi resnico tega pregovora.

Kar še nihče ni mogel izpodbiti, je dejstvo, da naša „Vydrovka“ ima v istini dobre lastnosti. In to je ravno njena podlaga, njen temelj, ki je za njeno eksistencijo najboljša zaslonba. Nihče, torej niti mi ne moremo omejevati svobode posameznikov. Jako nespametno bi bilo, ako bi hoteli preprečiti poskus, kadar si kdo želi naročiti si tuji izdelek ter ga primerjati z našim. V takih slučajih bo odločevalo vedno subjektivno naziranje odjemalca, pa tudi zaupanje do izdelka in do izdelovalca. Ako seštejemo zaupanje z naklonjenostjo, katero kdo ima do izdelovalca in je pomnožimo s kakovostjo izdelka, dobimo morebiti večji vzmožek, kakor izide s primero cene, ki je pri konkurenciji seveda manjša.

Vsi naši tekmovalci hodijo po izhojenih potih, kar pri razširnosti izdelovanja „Vydrovke“ ni toli težavno. Poskušajo posnemati, včasih tako naivno, da resen razsodnik namesto občudovanja se samo pomilovalno nasmeji. Konkurencija mora biti izvirna in mora hoditi po novih potih. Lahko pokažemo sami na sebe, ker drugi naši izdelki niso naša iznajdba. Vzemimo jih vrstoma: Ko smo jo začeli razpečavati, prodajale so enak izdelek že druge in stare tvrdke, toda vse tuje, razven „Astre“, s katero pa smo srečno tekmovali tako s ceno kakor z novim načinom prodajanja. „Julep“, sadni sok, katerega je izdelovala tvrdka Schicht, šumeče bonbone je iznašel Maršner, toda mi smo jih vpeljali v drugih zavojčkih in v novih škatljicah. Juhini pridatki so posneti od tvrdke Maggi, namen je sicer star, toda izdelovanje je popolnoma novo. Oblati so tudi starejši izdelek kakor naša tvrdka, tudi gorčica ima že pred nami svojo zgodovino, malinov grog je pristno naš in dozdej ga še nihče ni posnemal, ker se mu ne posreči, toda ta izdelek smo končno pustili pri miru, ker nismo hoteli z Julepom razširjati abstinencijo, z malinovim grogom pa pijančevanje. Zakaj tedaj bi ne bilo dovoljeno, da ta ali oni poskusi izdelovati in posnemati našo žitno

kavo? In vse je v redu, ako za to porabi pripravna in dobra sredstva. In zakaj bi milovali tega, ki je s takim naročilom in s takim blagom zadovoljen? Njemu zadostuje, da je cena nizka in zraven dobi kako darilo in — basta! On je gospodar svoje pameti in svojega denarja. Ako pa ni zadovoljen, potem se vrne k[^unam. Izrecno omenjamo, da to ni očitljaj in ne velja za nikogar. Nimamo na mislih kaki določeni, konkretni slučaj, katerega niti nismo iskali. Saj so nam priznali naši odjemalci, da so se jim poskusi izjalovili in niso bili zadovoljni. Seveda ne moremo se zraven strinjati s svetopisemskim izrekom, da je nam edini skesan grešnik ljubši kakor 99 zvestih naročnikov. Nikakor ne, nam so tisti 99 naročniki brez izjene dragi, ovi stoti skesanec pa tudi. Dobri trgovec ne oponaša niti ne očita, to bi bilo smešno ter bi se zoperstavljalo pojmom svobode.

Za izdelovanje žitne kave nimamo monopola, zato si ga tudi ne prisvajamo. Ni nam mogoče napraviti luknjo v svet, da se raztrga ali raznese. Svet je bolj močan kakor moč, ki bi jo porabili za to brezvspešno delo.

Da stvar bolj pojasnimo in obrazložimo, moramo primeriti to moč s tistimi lastnostmi trgovca in izdelovatelja, ki ga napravljajo dovršenega. Občinstvo naj sodi blagohotno, pošteno in vestno naše izdelke, saj se lahko vsakdo prepriča, da mi tudi doma skrbimo za vse, kar opravičuje vaše zaupanje do nas. Vaše zaupanje povračamo s skrbnim izdelovanjem našega blaga. Niti v naši stroki svet ne stoji, temveč se giblje in napreduje, čeravno je majhen. Gre samo za kavin surogat, iz katerega se je sčasoma izcimila kava, zraven zrnate prekmorske, ki ima biti zanaprej samo še začimba, katere ne pogrešamo, ako nočemo.

Ranjki in zasloveli župnik Kneipp je priporočal sladno kavo. Mi smo ž njim začeli tekmovati z našo žitno kavo in sicer z izvirno, ker v tem oziru smo mi bili prvi izdelovalci žitne kave v Avstriji, kakor je bil Kneipp prve izdelovatelj sladne kave v Nemčiji. Kneipp je svoje ime posodil znanemu avstrijskemu tovarnarju in mi smo korakali vstric, kako je vse bilo, spada že v preteklost in zgodovino. Cikorija je predstavljala konzervatizem in predstavlja ga malodane še dandanes. Te vztrajnosti v nazorih naših kuharic nismo mogli podreti in zavoljo tega je ostal svet cel. Da govorimo naravnost in brez govorniških cvetk, mi nismo dosegli prometa v vsaki hiši in domačiji, ki bi moral znašati 100%, vzlic temu pa smo vendar dosegli spoštovanja vredno mero, da se je nam posrečilo dostigniti mejo, katere ne želimo streti, ker bi nič ne hasnilo ravno zavoljo tega, ker predstavlja konzervatizem, ne pa napredek. Mi pa se naslanjamo ravno ob to mejo, ker taista pomeni za nas dolgoletno zaupanje naših odjemalcev, katerega ne podre in ne pobije kak novi, čeravno cenejši tekmovalc. Zato ne zavračamo in ne omalovažujemo konkurencije, naj vsak ravna po svoji pameti in po svojem prepričanju. Mi imamo samo eno vrsto Vydrovčanov, katere iskreno spoštujemo in čislamo, saj oni do nas — in ta vest nas neizmerno blaži in tolaži — gojijo tudi nehlinjeno spoštovanje in zaupanje.

Dobra otroška moka — narodno zdravilo.

Semtertje se prikažejo v časnikih manjša poročila s številkami, katere ljudem, ki znajo čitati in misliti, nudijo strašen pogled na to, kako se potratno gospodari s človeškim življenjem.

Pred kratkem se je v časnikih zopet raznesla vest, kratko in suho poročilo: statistika o gibanju prebivalstva v večjem obrtniškem severnočeškem mestu, v Jabloncu ob Nisi. Jako osupljivo poročilo:

„Največ otrok umrje v prvem letu svojega življenja, — umrlo jih je 120, blizoma ena tretjina od vseh novorojenčkov.“ Od teh 120 jih je pa zopet umrla ena tretjina zavoljo življenske slabosti.

Tukaj tedaj zopet imamo črno na belem, da vsa nevarščina, ves trud in vse skrbi, vsi ti znatni izdatki, ki so neizogibno združeni z rojenjem in vzgojo otrok, se izjalovijo v eni tretjini slučajev že tekom prvega leta. Cela tretjina človeškega naraščaja izginja iz življenja, komaj se je v njem pokazala. In zakaj vse to?

Stara izkušnja, katero smo že neštivilnokrat podprli in dokazali s številkami, nas uči, da polovica vseh otrok, ki umirajo v prvem letu svojega življenja, umre vsled pokvarjenih prebavil.

Iz zgornje statistike pa smo izvedeli, da ravno tako število umira vsled prirojene življenske slabosti.

Kaj to pomeni?

Ime bolezní nam že naznanja, da se gre za otroke, ki so se rodili slabotni in manj zmožni za življenje kakor je navada, to so večinoma prezgodaj rojeni otroci.

Ali ni za nje rešitve?

Seveda je, namreč v izdatni hrani in v skrbnem varovanju. A ravno tukaj tiči ovira.

Prezgodaj rojeni otroci so navadno od slabotnih in bolehnih mater. Kako more takošnja mati ponuditi materino mleko, ko ga ni mogla roditi ob pravem času? Zavoljo tega ga mora umetno krmiti.

Ako bi hranili takošnje otroke z našo otroško moko, ki je dozda najboljše nadomestilo za materino mleko, potem bi jih veliko več ostalo pri življenju.

To pa zato, ker otroci s prirojeno slabotnostjo potrebujejo lahko prebavljive hrane in taka je ravno Vydrova otroška moka.

Otroci s prirojeno slabotnostjo potrebujejo izdatne hrane, iz katere se pripravljajo kosti, in taka je zopet Vydrova otroška moka.

Otroci s prirojeno slabotnostjo potrebujejo popolnoma neškodljive hrane, da ne zbole, ker bi ne prenesli bolezní, in taka hrana je samo Vydrova otroška moka.

Vydrova otroška moka lahko tedaj reši pri življenju večino otrok, ki umirajo za prirojeno slabotnostjo. Ker pa je že dolgo znano, da Vydrova otroška moka preprečuje tudi bolezní prebavil pri dojenčkih, zato je jasno, da je taista zdravilo zoper narodno bolezen, zoper manjšanje prebivalstva.

Nekoliko priznanj o Vydrovi otroški moki.

Hanzl Karol, žel. uslužbenec pri c. k. drž. žel. v Týništi ob Orlicí, 5./II. 14: Nehvaležnež bi bil, ako Vam ne naznamim, kako je izvrstna Vaša otroška moka. Našo Miciko, ki je zdaj pol leta stara, je mati dojila samo do 6. tedna, ko pa je mati zbolela, smo krmili otroka samo z Vašo otroško moko, ki ji je prav ugajala. V tem času pa nikdar ni bolehal, kakor drugi naši otroci, katerih nismo hranili z Vašo moko. Telo ima žilavo, kolikor se pač more misliti pri otroku, in je zdrava kakor hren. Za vse to se imamo zahvaliti Vaši izvrstni otroški moki, ki je cenejša, kakor drugi enaki izdelki. Vašo moko, katero kupujem pri trgovcu g. Piru v Týništi, gotovo vsakemu priporočim. Pozneje preskrbim njeno fotografijo in jo Vam pošljem.

Tonček Janoušek.

Janoušek Miloslava, Karlin, Kaizlov drevored, 26./II. 14: V prilogi Vam pošiljam sliko našega dečka Tončka, katerega smo od 6 mesecev prikrmovali z Vašo otroško moko, zdaj pa ga hranimo samo z njo. Otrok, ki zdaj v 10. mesecu tehta 14 kg, je gotovo najboljšo priporočilo za Vaš izdelek. Po mojem mnenju je Vaša moka dobra in redilna hrana za otroke, ki nadkriljuje vse tuje izdelke.

Beroušková Liza, Č. Budějovice, 9./III. 14: Pošiljam Vam sliko svojega vnučiča **Stanislaja Kolba**, ki je od 6 tednov prikrmljevan z Vašo imenitno otroško moko, katero smatramo kot izvrstno zdravilo za otroke. Lepo izgleda, kar je najboljšo priporočilo za Vaš izdelek. Fotografiran je v 10. mesecu in ima 6 zobkov, katere je dobil, ne da bi tega zapazili. Moko kupujemo v trgovini g. Kralja v Č. Budějovicah. Prepričani smo, da ostane zdrav, dokler vživa Vašo iz-

Stanislaj Kolb.

borna moko. Prosim, uvrstite ga v albumu Vydrovcánov.

Kolomazník Florijan, posestnik v Budíkovu pri Č. Dubu, 12./XII. 13: Pošiljam Vam podobico našega malega Dolfeka, ki bo gotovo dostojno izpričeval hvaležnost Vaših zdravih in čilih Vydrovcánov. Na nasvetovanje svojih znancev sem si pred 3 meseci naročil Vaš izdelek, ki se je izvrstno obnesel. Otrok je fotografiran v 10^{1/2} mesecu. Tudi drugi Vaši izdelki so vredni pohvale, recimo, juhine konzerve, predvsem pa Vaša dobra žitna kava, katera naj ne manjka v nobeni hiši. Ostanem Vaš zvesti odjemalec in Vaše izdelke vsakemu priporočim. Naj se Vaš zavod vselej uspešno razvija

Kraut Štefan, pos. umetnega mlina na Bistrici, pošta Šmihel pri Pliberku na Koroškem, 12./II. 1914: Dovoljujem si poslati Vam fotografijo našega Štefeka. Fotografiran je bil v 2. letu in v treh mescih. Od 6 mesecev je prikrmljevan z Vašo otroško moko, ki je tako koristna, da jo vsakemu toplo priporočim.

Krob Marija, kmetica, Mutějovice, 27./II. 14: Pošljite mi poštno obratno 1 kg otroške moke, ker naš Franček ne more biti brez nje. Do 6

Dolfek Kolomazník.

KSAYER MEŠKO:

GETZEMANI.

O Kristus, Sin božji, še Ti ležiš na zemlji, še Ti,
in Tvoja duša trpi, in Tvoj obraz krvavi.

In usta bleda drhte, v bolesti neskončni prošé:
„O Oče, če je mogoče, naj kelih ta mimo gre!“

Pa ni Ti ga Oče odvezel! In Ti si ga pil, izpil —
pa jaz brez bridkosti bi naj, brez trpljenja naj jaz bi bil?!

□□□

Dr. IVO ČESNIK:

DVA SOSEDA.

Slika s Krasa.

Prva zarja se je kazala izza Nanosa. Bilo je prijetno in lepo pomladno jutro v začetku junija. Nebo je bilo jasno kot ribje oko. Zadnje zvezde so ugašale in v vsej krasoti se je rodilo jutro. Tuintam je vstajala nad Krasom med hribčki in dolincami, zelenimi vinogradi, hrastivimi in borovimi gaji meglica iz rosnih kapljic, ki so visele po perju, travi in zelenju in se bleščale, kakor kristali. Tiha, komaj čutna sapica je vela od severa in nosila pozdrave čez kraška brda sinji Adriji.

Jernej Pilat je kosil v tistem lepem jutru prvo travo na travniku poleg svoje hiše. Z veliko koso je mahal po travi, da so se redi delale na desno in levo. Zatopljen je bil v svoje misli, le zdajzdaj je pogledal na vas, ki je ležala pod njim, pa na svojo kočo in na hišo mogočnega soseda Andreja Štreklja. Vas je bila ubožna, zidovi hiš v mnogih krajih sivkasti od dežja in zimske burje, ki se podi od pozne jeseni do prve pomladi okrog voglov, prebivalci so skromni, ubogi in varčni. Zadovoljni so zjutraj s kavo in kosom kruha, opoldne s kisló repo, fižolom, salato in zvečer pogosto zopet s kavo ali žganjci. Le ob velikih praznikih postavi kraška gospodinja na mizo meso in domač kruh. Kakor je skromna hrana, tako tudi obleka. Jernej Pilat se še dobro spominja, da je za svojih mladih dni hodil do 4. leta po vasi v srjaci in da je bilo treba joka in prošnje, da so mu kupili toplo krilo. Obuvala pa ni poznal do desetega leta. Takrat mu je mati dala svoje obilne črevlje, da jih je po zimi obul in ji pomagal nesti v Trst maslo. Le dva, trije so bili v vasi pre-

možni, da so si privoščili lahko vsak dan meso in teran. Med njimi je bil Pilatov sosed Andrej Štrekelj.

Jernej Pilat se je med košnjo spomnil, da sta se lansko leto s sosedom prepirala radi mejnikov. Na njegov travnik je mejil svet soseda Štreklja. Mejniki med njima niso bili vidni, zato je kosil Pilat po stari navadi, kakor je mislil, da mu pristoji svet, ki ga je podedoval po svojem očetu. Sosed Štrekelj se je vsled tega hudoval, da kosi na njegovo in mu je pogosto zažugal, da ga bo s tožbo prisilil spoštovati tujo lastnino.

Tudi tistega jutra je Pilat kosil po svoji stari navadi in si je mislil: „Ubog sem, na pol podrto bajto imam, dve majhni njivici, vinograd in tale travnik, pet otrok zahteva vsak dan za jutrek, kosilo in večerjo, Štrekelj pa je mogočnjak prve vrste, župan, gostilničar in trgovec, ima pet vinogradov, in njiv ter travnikov, da sam ne ve koliko, otroka mu je treba rediti le dva in poleg tega mu je še žena prinesla pet tisoč dote. Veljavo ima povsod, zato misli, da sme pometali z nami reveži, kakor burja s sirkovo slamo po zimi, a moti se. Jaz se ne udam. Kosil bom, kakor je kosil moj ded in moj oče.“

Tako je misli Jernej Pilat, ko so prvi solnčni žarki švignili izza gora ter razpršili svoje zlate praške po širni kraški planoti. Veselje je šlo preko narave, zablestela je rosa po zelenju in sadnem drevju in ptičji kori so se oglasili v hrastovih gajih. Nad vasjo se je pasla med skalami čreda živine in par ovac. Pastir je piskal na piščalko, v bližnjem pašniku mu je odgovarjal drugi z vriskom in petjem. V vasi je vstalo življenje: kosci so se odpravljali na delo in v zvoniku vaške cerkve je zabrnal zvon, ki je vabil k maši.

Tedaj je vstal tudi župan Andrej Štrekelj, širok in junaški človek, pogledal skozi okno na vas, na vrt in na travnik poleg hiše in zapazil Jerneja Pilata, ki je v naglih mahljajih kosil travo. Zaklel je in vdaril z nogo v tla in zamrmral: „Ta prokleti lump, že zopet kosi na mojem. Treba ga bo naučiti olike.“ Odšel je hitrih korakov iz hiše in prikoral pred Pilata. Vstopil je predenj in zavpil nad njim, da se je slišalo daleč po vasi: „Ali ti nisem rekel že stokrat, da spoštuj tujo lastnino. Že zopet si kosil na mojem. Ali ne poznaš sedme božje zapovedi. Ti nebodit-treba, tožit te grem?“

Jernej Pilat je obstal s košnjo, se oprl ob kosje, kri mu je šinila v lica, da je bil rdeč, kakor kuhan rak, pogledal je jezno Štrekja in zaškripal z zobmi.

„Kje je kakšen mejnik? Na svojem sem kosil, kakor vsako leto. Moj ded je tukaj kosil, svojega očeta sem videl tukaj kositi in tudi jaz bom tukaj kosil! Misliš, da ti je vse dovoljeno, ker si bogat? A še je krčmar nad teboj, kateremu boš dajal račun. In račun bo natančen. Le pojdi me tožit! Videla bova, kdo ima pravico.“

Štrekelj je hripel od jeze, obraz mu je pordečel, žile na njem so se mu napele, stisnil je pesti in zažugal Pilatu:

„Bili so mejniki, a si jih izruval po zimi. Prav tam le je eden stal. Pokažem ti, kaj se pravi jemati kostanj iz žrjavice z golimi rokami. Še danes te grem tožit, da veš.“

Štrekelj je obrnil Pilatu hrbet in odšel. Napravil se je praznje, popil naglo kavo in dejal ženi, da ima nujen opravek v mestu. Dal ji je navodila, kako naj nadzira delavce, vzel bič v roko, ki je bil shranjen na polici, ukazal napreči svojega čilega vranca in se odpeljal v mesto.

Jernej Pilat je gledal za njim in si grizel ustnice in klet sam pri sebi: „K advokatu gre. Naj gre! Pravica je še na svetu. Dokazal mi bo, kdaj sem mu prestavljal mejnike. Tak baron misli, da je ves svet njegov. A še so nad njim.“

Preteklo je štirinajst dni in Pilat je dobil iz mesta tožbo. Andrej Štrekelj ga je tožil zaradi priznanja lastninske pravice in mu prepovedoval posegati v svojo lastnico.

Pilatova žena Marjeta je opazila, da je dobil mož papirje od sodnije in je takoj slutila, za kaj se gre.

„Dragi Jernej, najbolje je, da se poravnaš s Štrekljem. Pravda je draga reč in ne veš, kako konča.“

„Ti si prava Jera! Misliš, da sem baba, da se bom kar tako dal ugnati v kozji rog. Stvar hočem dognati do konca in če me tudi stane življenje. Še danes grem k advokatu.“

„Bodi pameten in poslušaj me!“

„Nehaj s svojimi dobrimi nasveti!“

Marjeta si je skrivaj obrisala oko, Jernej Pilat se je pa šel obleč in je čez četrto ure z debelo gorjačo odkorakal v mesto k odvetniku.

*

Tisti dan je vladala velika vročina in stari ljudje, ki so se razumeli na vreme, so trdili, da bo pred večerom še padala ploha. In res takoj popoldne so se začeli zbirati nad Krasom debeli, sivi oblaki; prihajali so od juga in nosili seboj obilo moče.

Andrej Štrekelj je sedel pred svojo hišo, malomarno gledal na vrt in preko njega na sosedovo dvorišče, kjer so se igrali Pilatovi otroci in so se pasle kokoši. Zdajnzdaj je potegnil iz bučke, ki je stala pred njim na mizi in si globoko oddahnil, ko je izpil več požirkov okusnega terana, si obrisal ustnice in utaknil znova med zobe veliko dolgo pipo, iz katere je imel navado kaditi vsak dan po kosilu.

Solnce se je že skrilo za oblake in v daljavi so se čuli odmevi groma.

Tedaj se je zgodilo, da je čez plot, ki je delil Pilatovo dvorišče od Štrekljevega vrta, sfrčala kokoš in se začela pasti po tuji lastnini. Štrekelj je zamrmral nekaj med zobmi, udaril z desnico po mizi in gledal predrzno tatico par minut. Nato je odložil pipo, vstal naglo od mize, pobral debelo krepeljce in ga vrgel proti kokoši. Začul se je nezaten krik in kokoš je obležala zadeta v glavo na tleh.

Pilatovi otroci so opazili ta pripetljaj in so zagnali krik in klicali mater iz hiše. Mati Marjeta je prihitela v skrbeh na dvorišče in takoj videla, kaj se je zgodilo.

Štrekelj je stopil k mrtvi kokoši, jo prijel za noge in jo vrgel pred Pilatovko na dvorišče.

„Tu imaš golazen! Pazi na svoje živali in glej, da ne bodo hodile v tujo lastnino, kakor tvoj mož. Če še enkrat dobim vaše kokoši na svojem svetu, dam škodo ceniti in tožim moža za odškodnino.“

„Zaradi ene kokoši vendar ni bilo treba toliko krika. Najboljšo kokoš ste mi ubili, vsak dan je znesla jajce. Bog se nas usmili! Reveži smo, zato je tako. Bogatinu ne bi podili in ubijali kokoši.“

Marjeti se je milo storilo, ko je pomislila, da bo odzdaj naprej prodala sedem jajc manj na teden, pri srcu jo je nekaj zaskalelo, in skoro bi ji prišle solze v oči. Štrekelj se ni zmenil za njene besede, obrnil ji je hrbet in mogočno korakal pred svojo hišo, sedel tam za mizo, vzel hladnokrvno v roke pipo in kadil dalje, kakor da se ni zgodilo ničesar in da vživa lagoden mir, ko je odpodil sitno muho. Marjeta je vzela ubito kokoš in jo odnesla v hišo. Za njo je capljala deca žalostnih obrazov.

Na nebu se je oblačilo vedno bolj in bolj in čez gričke je začela veti močna sapa, dvigal se je prah po poteh in gibalo se je drevlje pod pritiskom nagajivega piša. Oglašali so se gromi, in bliski so švigali preko neba. Tam v daljavi nad morjem je bilo opaziti, da pada dež v velikih curkih kakor steber izpod oblakov. Deževen steber se je bližal vedno bolj in bolj in kmalu je začela padati ploha nad vsem Krasom.

Štrekelj je vstal od mize in stopil k vodnjaku-kapniku ter naravnal žlebove iz streh, da se je cedila voda v globočino v obilnih curkih. Nato je odšel v hišo ter za ognjiščem zadovoljno kadil svojo pipo dalje.

Pozno po noči je prišel Jernej Pilat domov ves moker. Izpod neba je še vedno pršelo in zdelo se je, kakor bi bil nebesni obok poveznjen na zemljo. Le tam nekje v neizmerni daljavi se je kazala mala svitloba, znamenje, da pridejo skoroskoro zopet jasni lepi dnevi.

Ko je Pilat stopil v svojo hišo je takoj opazil, da se je ženi moralo kaj zgoditi, ker se je držala nekako žalostno.

„Kaj se držiš tako kisló? Večerje mi daj, lačen sem, kot bi hodil dva dni.“

„Kaj bi se ne držala kisló in nejevoljno! Pomisli, Štrekelj je ubil našo kokoš, ki je zletela čez plot na njegov vrt. Krepelce je zagnal vanjo, in bilo je po njej. In pomisli, najboljša ciba je bila to, vsak dan mi je znesla jajce.“

„Kaj praviš, Štrekelj da je ubil kokoš! Ni ga večjega lumpa na sveta kakor je ta človek, Ali pokažem mu!“

Vstal je in odšel, kakoršen je bil, v sosedovo hišo, kjer je dobil Štreklja še pokonci. Zahteval je od njega odškodnino

za ubito kokoš in mu pretil s tožbo in z vsemi kaznimi, kar se jih more izmisliti kraška narava. Štrekelj se mu je pa smejal, in pivci, ki so sedeli pri mizi ter pili kraško črnino, so ga mirili in mu svetovali, naj hitro speče kokoš in jo razdeli med nje. Pilat se je nekaj časa pričkal in prepiral z njimi, klel in se jezil, nato je pa odšel s še večjim sovraštvom in gnjevom v srcu.

Od tistega večera se Štrekelj in Pilat nista več pogledala, če sta se srečala na poti, pred cerkvijo ali na polju, opravljala sta drug drugega in pripovedovala o svojih pravih in gotovi zmagi.

Prvič sta se spogledala zopet pri sodnji, ko je bila razpisana razprava zaradi njunega spora glede lastninske pravice. Ko sta stala pred razpravno dvorano, sta se prepirala in pričkala, kdo več velja. Štrekelj je trdil, da je župan, cerkveni ključar, gostilničar, trgovec in imeniten posestnik, da ima žlahto po vsem Krasu, od Opatjegasela do Šempetra in še naprej. Jernej Pilat se pa je oblastno potrkal na prsa in dejal, da je njegov stari oče služil cesarja in se bojeval proti Napoleonu, da je njegov oče pretepal Lahe pri Kuštoci in da se je tudi on potil za vojaški kruh in nosil tri leta puško in telečnjak. Še pred sodnikom nista mirovala in nista pustila drug drugega do besede. Čudila sta se, da je razprava tako kratka, ker je sodnik dopustil dokaz po predlaganih pričah, ki so bile navedene v tožbi in pripravljalnem spisu, in po ogledu na licu mesta. Pričakoval je Pilat in pričakoval je Štrekelj, da bo sodnik takoj izrekel razsodbo in obsodil nasprotnika na plačilo stroškov in še v zapor zaradi goljufije. Zato sta odvetnika imela precej posla, da sta raztolmačila enemu in drugemu, da mora sodnik prej slišati priče in si ogledati sporni predmet na licu mesta, predno izreče razsodbo. Pilatov odvetnik ni bil nič preveč prijazen do svojega klijenta, ker mu ni plačal še nobenega vinarja na račun. Zato je zahteval od njega, da mu mora prinesiti v teku 10 dni 50 kron, ako hoče, da ga bo zastopal pri razpravi na spornem travniku. Pilat je povetil oči in sramežljivo obljubil, da stori vse, kar bo v njegovi moči.

Štrekelj se je odpeljal s svojim čilim vrancem takoj po kosilu domov, Pilat je šel že naprej in si ni privoščil niti kozarca vina niti tople juhe. Vso pot je premišljeval o težki pravdi in o pravdi zaradi kokoši, katero je izročil danes odvetniku.

Ko je prišel domov in se je malce pokrepčal s kislo repo in fižolom in je izpil požirek terana, se mu je razvozlat jezik in je začel pripovedovati svoji ženi Marjeti, kako je bilo pri sodnji in kako jih je belil Štreklju. Potožil ji je tudi, da je odvetnik zahteval na račun 50 kron ter jo vprašal za svet, kje naj si izposodi to svoto. Ko je Marjeta zaslišala ime take svote, se ji je storilo bridko oči so se ji zasolzile in začela je moža pogovarjati, naj bi se s sosedom poravnal, ker bo sicer lahko zapravdal hišo in ves grunt.

„Kaj bom zapravdal! Nič ne bom zapravdal. Če izgubim v prvi inštanci pravdo, grem v drugo v Trst in makari se pri-tožim na Dunaj do cesarja. Štrekelj je bogat, ima veliko žlahte in denarja ter me hoče uničiti in izpodriniti, pa me ne bo. Tudi jaz nekaj znam, tudi jaz imam nekaj veljave. Moj ded se je boril za cesarja proti Napoleonu, moj oče je pobijal Lahe pri Kustoci in jaz sem tri leta služil pri vojakih. Štrekelj nima takih prednikov in ni služil cesarja.“

„Kaj ti pomaga cesar in vojaška služba in tvoj ded in oče. Denar je sveta vladar, Štrekelj ima denar, mi smo berači.“

Tudi Štrekelj je pripovedoval svoji ženi Lizi, kako in kaj je bilo pred sodnijo, kako se je postavil s svojim odvetnikom in kako sta ugnala v kozji rog Pilata. Liza, dobrosrčna in skrbna žena, ki je v resnici držala tri vogle Štrekljeve hiše po konci, je mirila moža in ga prosila, naj ustavi pravdo, ker se ni vredno tožariti za tako malenkost, ki bo stala ogromne stroške. Smilil se ji je Pilat, Pilatova žena in njiju otroci.

Štrekelj se je razhudil in mrmral: „Ženske ste vse enake, samo srce vas je, lase imate dolge, pamet kratko. Molči, že vem, kaj delam.“

V resnici pa tudi Štreklju ni bilo pri srcu posebno pri-jetno in zdajnzdaj mu je prišla misel, da je vendar ravnal pre-nagljeno, ko je vložil tožbo proti Pilatu. A rekel je sam pri sebi „Ti presneta reč, saj bi ne dejal ničesar! Kaj me briga tista pest sveta! Prosit naj bi me prišel in mu jo podarim. Tudi pravdo bi ustavil, da bi le prišel prosit, da se ž njim poravnam; a ne pride, preveč je trmast in kaj takega ne stori nikdar.“

Tako je razmišljal Štrekelj in si prižgal pipo po stari navadi.

*

Bilo je teden dni potem. Noč je legla že davno, na Kras, lepa in prijetna noč v prvem poletju. Lahke prijetne sape so vele od morja, nad vso naravo je bil razprostrt velik in svečan mir. Zvezde so migljale na nebu in lunini žarki so se usipali nad hrastovimi in borovimi gaji, po gribčkih in brdih so ble-stele apnene skale, kakor bi stali mrtveci v dolgih belih haljah.

V zvoniku vaške cerkve je odbila ura polnoč. Vse je spalo in sladko sanjalo, le Štrekelj je čul pri luči v gostilniški sobi in pregledoval svoje trgovske knjige. Čul je biti uro polnoč, vstal je in pogledal pri vratih v lepo poletno noč. Tedaj je opazil, da se je dvigal iz dimnika sosedu Pilatu dim in ogenj. Stopil je na prosto, gledal in strmел in si mislil: „Pri Pilatu gori. Prav je. Vse naj mu zgori!“

Tako je govoril v njem zli duh. Drugi glas pa mu je klical: „Pilat je revež, pet otrok ima, ženo, hišo ima malo zavarovano. Lahko pride ob vse premoženje.“

Zopet se je oglašil zli duh in mu šepetal: „Naj mu zgori! Tvoj sovražnik je, s teboj se pravda; kako bo ponižan, ko bo videl da je ob vse.“

„Dobri duh pa mu je nato dejal: „Res je tvoj sovražnik, a sovražnikom je treba odpustiti.“

In v Štreklju je zmagal dobri duh.

Skočil je na hlev, sklical je oba hlapca, ukazal biti plat zvona in ju poslal, naj skličeta ljudi po vasi, sam pa je stopil k sosedu in tolkel na vrata in na okna ter kričal: „Gori, gori! Pilat vstani!“

In Jernej Pilat in vsa njegova družina je bila kmalu pokonci, in staro in mlado iz vasi je prihitelo, ko je začulo klicanje in vpitje in zvonjenje.

Iz Pilatove hiše so naglo nosili postelje, škrinje, obleko in vsako stvarco, ki je imela kaj vrednosti. Pilat je bil ves iz sebe in se v strahu in žalosti ni spoznal, kaj naj stori. Štrekelj je v svoji hladnokrvnosti in mirni preudarnosti dajal ukaze, kako naj se gasi, da se o pravem času zabrani nesrečo. Ljudje so nosili vodo v škafih in brentačih iz vaškega vodnjaka in Štrekelj je dal na razpolago svoj vodnjak, ki je bil najbližji in najbolj pripraven. Gasilci so pristavili dolgo lestvo in najbolj predrzni so splezali prav na vrh dimnika ter polivali naglo v odprte luknje velike curke vode. Gorelo je tramovje v dimniku, ki je bilo v ozki zvezi s hlevom, na katerim se je hranilo seno. Gasilci so splezali tudi iz kuhinje v dimnik in so gasili tramovje. Na hlevu so odkopali seno poleg dimnikovega zida, da se zabrani na vsak način preteča nesreča.

Čez dobro uro je bilo vse pogašeno, in Pilat je bil rešen velike nezgode, škoda, ki ga je zadela, je bila malenkostna. Zato se je potolažil in se zahvaljeval Bogu in ljudem, da se je tako izteklo. Posebno pa se je zahvaljeval Štreklju in mu rekel, da nikdar ne pozabi te noči in da ga prosi, da se poravnata zaradi pravde. Štrekelj je bil s tem zadovoljen in je dejal: „Najbolje je tako. Pravda je draga reč, in ne veva, kako bi iztekla. Najbolj pametno je, da razdeliva sporni svet, ki ga je jako malo, med seboj, tako da dobiva vsak polovico. Če si zadovoljen s tem, vzameva enega izmed občinskih mož in zastaviva mejnike.“

„Zadovoljen sem s tem in hvaležen sem ti za ta predlog.“

Drugi dan sta sovražnika — sedaj prijatelja — poklicala občinskega moža Luko Jerana, ki jima je razdelil sporni svet in zastavil mejnike.

S tem je bila končana težka pravda.

Pristaviti imam le še to, da sta čez dva dni odvetnika dobila od Pilata in Štreklja pismi, da so se stranke poravnale zaradi kokošje in lastninske pravde. Ali sta bila s temi pismi zadovoljna ali ne, o tem molče viri.

V ZNOŽJU ŠMARNE GORE.

V prijazni pirniški vasici, ležeči med Šmarno goro in med reko Savo, je bila doma Bengarjeva Lena. Če si gledal njen fini, belordeči obrazek, njene lepe roke in vitki stas telesa, si se moral nehote vprašati, je li sploh mogoče, da vzraste med pristnimi kmeti toli krasno dekle.

In vendar je bila Lena prava pirniška domačinka. Druga vaška dekleta so dobro vedela, da zaostajajo v lepoti daleč za njo, in ker so opazile, da se mladeniči sučejo najraje okrog Lene, so ji bile nevoščljive ter jo skrivoma gledale zelo po strani.

Zlasti pa je imela v „želodcu“ Leno krčmarica Kovačevka, ki je imela kar štiri hčere godne za možitev. Bila je namreč trdno prepričana, da le radi tega ni nobenega ženina blizu, ker je ves moški svet v Leno zaljubljen.

Lena je sicer dobro vedela, da pri svojih tovarišicah ni priljubljena, toda to je ni prav nič vznemirjalo. Nemoteno se je v polni meri veselila mladega življenja ter se šalila z mladeniči vse vprek. A resno zaljubila se ni v nobenega, kajti njena vihrava nprav, njen nestalni značaj ji tega nista pripustila. Kar ji je bilo povšeči včeraj, bilo ji je danes že zoprno in kar je odobravala danes, je jutri že zametavala. Bila je kakor vrtalka, živa, razposajena, živeča za vse in za nikogar.

Ko je dopolnila svoje devetnajsto leto, se je polotila neodoljiva želja, iti nekoliko po svetu. Radovedna je bila, videti kraje in ljudi izven svoje ožje domovine. Razodela je svojo iskreno željo materi, ki ji je, boječ se za svojo mlado hčerko — zelo branila, a ubraniti ji ni mogla. Se isto leto je odpotovala mlada Lena v Trst, kjer je vstopila v službo pri nekem trgovcu.

Od začetka je parkrat pisala svoji materi, naj zaradi nje prav nič ne skrbi, ker se ji dobro godi. Kmalu pa so njena pisma izostala in o lepi Leni ni bilo več nobenega sledu . . .

Pretekla so dolga štiri leta, ko se nekega poletnega popoldne ustavi pred siromašno Bengarjevo bajtico lepa kočija.

Iz nje stopi — Lena. A to ni več tista Lena, ki je pred leti zapustila domači kraj, to je sedaj lepa elegantna gospodična. Stopivši v hišo, objame svojo staro, od veselja se solzečo mater ter ji hiti pripovedovati, da je nevesta nekega tržaškega, že precej priletnega, a zelo bogatega posestnika in trgovca, ki jo poroči že v treh tednih. Zaželela si je po dolgem času zopet nekaj dni prebiti v domači vasi, zato je prišla domov. V najkrajšem času pride za njo njen bogati ženin in vzame jo in mater v Trst, kjer bodo vsi skup srečno živeli.

Stara Bengarica je bila tako srečna, da je čisto pozabila okarati hčerko, ker ji tako dolgo ni nič pisala.

Ko so druga dekleta videla, kako je postala Lena fina in gosposka in ko so zvedela, kaka sreča jo v kratkem doleti, so

ji bila še bolj nevoščljiva. Najbolj iz sebe pa je bila gostilničarka Kovačevka, ki v tem času še nobene izmed svojih hčera ni omožila. In ko je nekoč na cesti srečala zalo Leno, se je obrnila vstran in od same jeze glasno zagodrnjala.

Nekako štirinajst dni po Leninem prihodu se je pripeljal pred Kovačevo gostilno tuj, postaren gospod. Prijazno je povprašal na prag prihitevšo krčmarico, bi mu li hotela pokazati Bengarjevo hišo.

Kovačica je takoj uganila, da mora biti to Lenin ženin. Zasvetile so se ji oči kakor jastrebu, ki zagleda svoj plen. Toda bila je previdna. Z vso prijaznostjo mu je odgovorila, da stoji Bengarjeva hišica toliko vstran, da je ne more od tu pokazati. Pač pa ga hoče sama prav do hišice spremiti, ako izvoli le pet minut počakati, da opravi neko nujno delo.

Tuji gospod se je za njeno prijaznost prisrčno zahvalil, stopil z voza, šel v hišo ter si naročil četrť vina.

Kmalu sta se zapletla s krčmarico v živahen pomenek. Pričela sta se razgovarjati tudi o Leni. Brezsrčna starka se je delala zelo pošteno in izkušala gospoda prepričati, da niti najmanj ne slutí, po kaj se je pravzaprav pripeljal.

In zvita ženska je začela o Leni kvasiti, kar je najslabejšega vedela in znala. Seveda je pri tem tudi ostudno lagala. Spočetka ji je gospod razburjeno oporekal, a ker jo imel za pošteno ženo, ji je slednjič vse verjel. Žalosten je umolknil in glava se mu je sklonila na prsi. Krčmarica pa je urno porabila ta trenotek ter začela klicati kar po vrsti vse hčere v hišo, naštevaje gospodu njihove vse mogoče dobre lastnosti. Toda gospod se je presneto malo brigal zanje in krčmarica je na svojo veliko žalost opazila, da se ji ta namera ni posrečila.

A tudi k Bengarju ni šel. Plačal je račun in velel kočijažu — obrniti. Potem se je sedel na voz in se zopet odpeljal. Še isti dan je nesrečna Lena zvedela, kdo je bil v Kovačevi krčmi in kaj se je zgodilo. Polna strašnega obupa in nepopisne bridkosti se je zaprla v kamrico in plakala, da si je skoro izplakala oči.

V mraku je izginila iz kamrice — nihče ni vedel kam.

Drugo jutro pa so jo potegnili iz Save — mrtvo.

KSAVER MEŠKO :

NARODNA.

Ko ti si se bila rodila,
vse cvetke vzcvetele so,
ko prvič si spregovorila,
vse ptičke zapele so,
in ko bodeš ti umrla,
zatisnila ustnice,
bo cvet slednja cvetka zaprla,
vse ptičke tedaj onemé —
a kaj bo s teboj, o srce?

Poštenjak.

Zdaj ne vem, ali sem jih izpil 6 ali 7? Da ne bom natakarka goljufal, plačam jih pet.

Slaðkosneðež.

„Emica, samo en majhen poljubček!“
 „Imam mrzle ustne, Jurček.“
 „A to je ravno prav, jaz ljubim hladetino od malin.“

FR. SVAK:

PRIJATELJA.

Droben dež je rosil neprenehoma, ko je vstajalo megleno jutro za gorami. Po razvoženi cesti so stale široke mlake, napolnjene z umazano vodo in razredčenim blatom. Po nji sta hitela dva mladeniča, ki se jima je moralo zelo muditi, ker sta stopala s hitrimi, skoro tekajočimi koraki. Govorila sta malo, ker ju je radi hitre hoje dušilo v grlu in šele ko se je v daljavi prikazalo skozi meglo sivo mesto, sta se nekoliko od-dahnila in polagoma prešla v zložnejši korak.

„Upam, da bo še dosti časa za vlak,“ je spregovoril tisti, ki je nosil v roki v rujavo platno zavito obleko.

„Ne boj se, ne zamudiva ga. Saj sva gotovo celo uro prehitela. Ne bo ti odšel in če bi ga tudi zamudil, bi se menda ne žalostil preveč, ker ti vidim na obrazu, da težko odhajaš.“

„Res, France, težko odhajam in tesno mi je pri srcu, kakor bi odhajal za vedno.“

„Vsaka ločitev ima nekaj grenkega na sebi, tudi če zapuščaš kraj in ljudi, na katere te ne vežejo nikake posebne vezi. Toda, ko se popelješ par postaj in zagledaš okoli sebe nov svet, tedaj zavriskaš in pozabljeno bo vse, morebiti še preveč.“

Poznalo se je, da mu gredo besedo težko iz ust in govoril je počasi ter neodločno, ker se je zavedal, da ne govori, kakor misli v srcu.

„Pozabil na vse? Tega pa ne, če bi tudi šel za celo življenje na konec sveta. Če bi že res vse drugo pozabil, enega ne bi gotovo ne. Veš, kaj mislim, kaj mi teži srce, kaj najbolj greni slovo. Zaradi Anice nerad odhajam, čeprav zaradi nje odhajam v tujino, da bi tam žulje svojih rok spremenil v suho zlato, da z njim pridobim njo in si z njo osrečim življenje. A ena misel se mi vedno vzbuja v srcu, če mi jo kdo premoti doma. Mlada je še in neizkušena in vse bi bilo mogoče, ko mene ne bo doma.“

„Beži, Ivan, nepotrebne skrbi! Ti še sam ne veš, kako te ima rada. Le danes bi jo bil pogledal, kako rdeče oči je imela; vem, da je celo noč pre jokala, ker ti odhajaš.“

„Opazil sem to in niti najmanj ne dvomim o njeni resnični ljubezni. Toda človeško srce je slabo in dostikrat se je že v kratkem času ljubezen spremenila celo v sovrašтво.“

Vem, da se mi bo v tujini porajal v srcu strah in nemir radi nje in bojim se, da ne bi mogel tam prestat. Zato, France. te prosim, piši mi, piši pogostoma, piši tudi predvsem o Anici. Njej pisati ne maram, saj poznaš ljudi; zato bom zanjo tebi pisal in najboljše je, da tudi ona po tebi oddaja pisma zame.

Piši pogosto in če bi se kdo drznil . . . sporoči in vrnil se bom tisti dan! Ali boš, Franče?“

„Poznaš me in odveč je to vprašanje. Iz srca rad in gotovo bo tudi Anica raje tako.“

„In jaz bom živel popolnoma mirno, dokler se ne vrnem. Čez dve leti ne bom ostal v tujini in potem ti bom dobroto povrnil, če bo kako mogoče.“

Približala sta se mestu. Dež je prenehal, sive megle so se dvignile in skrile za gorami. Po mestu je še vladala tišina, deloma radi slabega vremena, deloma, ker je bilo še precej zgodaj. Votlo so odmevali njuni težki koraki po kamenitem tlaku; tu in tam se je odprlo okno in radovedno je pogledal skozi zaspan obraz.

Ko sta vstopila na kolodvor, jima je leglo nekaj težkega na srce, da nista mogla prosto govoriti, čeprav bi si imela še toliko povedati. Kmalu je prisopil pričakovani vlak.

Še enkrat sta si prijatelja krepko stisnila desnici, še enkrat je zaprosil Ivan.

„Ali boš, France?“

„Seveda! Vsak mesec ali pa še večkrat.“

„Sedaj pa pozdravljen; Anico pozdravi in ne pozabi, rotim te, česar sem te prosil.“

„Ne boj se. Srečno potuj, srečno delaj in zdrav se vrni!“

„Čez dve leti se vidimo, bogdaj, da bolj veseli nego danes.“

Sprevodnik je jezno opominjal, ker se je vlak že začel premikati, ko sta se ločila.

Še en pozdrav z roko in klobukom v nji in vlak je zbežal v daljavo.

*

Par mesecev je minulo in Ivan je bil zadovoljen v tujini. Težko je bilo sicer delo na železniški progi, trudil se je, da so roke krvavele, a dobro so mu plačali trpljenje, vsaj zdelo se mu je tako. Vsak mesec je dobil od Franca pismo in vselej je bil pridejan listič, ki ga je napisala Anica. Novega življenja, novih moči mu je vлил vselej list od nje v njegove utrujene ude. Kakor bi čul njen drobn glas in videl pred seboj njen zardeli obraz, se mu je zdelo, ko je bral njene besede, dihajoče ljubezni in udanosti. Da ga ima še vedno rada, je pisala, da se ji toži po njem, da ponoči joka za njim, da vedno čaka, kdaj se vrne in podobno, kakor pišejo le priprosta, iz globine srca ljubeča dekleta svojim fantom. Za Ivana so bili dnevi, ko je dobil pismo, dnevi veselja in radosti, srečnejši nego tisti, ob katerih je do-bival težko zaslužen plačo. Bral je in bral, dokler ni znal na pamet in je spravljal njena pisma kot najdražje svetinje.

Hitro mu je mineval čas, ker mir je bil v njegovem srcu, zaželeni cilj pa vedno bliže.

Toda s strahom je opazil čez več mesecev, da prihajajo Francetova pisma vedno redkeje, da so vedno krajša in pisana vedno hladneje. Takoj ni zapazil spremembe, a ko jo je zapazil nenadoma, ga je zadelo toliko močneje.

Tudi iz Aničinih pisem ni več vela tista preprosta iskrena ljubezen, ki kakor hladilen balzam pomirja ljubeče srce. Še vedno je sicer pisala prijazno, da je zdrava, da se ji dobro godi, da tudi njemu želi zdravja in sreče, kdaj da se misli vrniti. A več ni bilo tistega hrepenenja po njem in nemirnega pričakovanja, da bi se vrnil kmalu.

Grozna sumnja mu je spreletela srce, da mu je Anica morebiti postala nezvesta, a sramoval se jo je pred samim seboj in še bolj pred Francetom in zato ga ni upal s tem vprašati pismeno.

Sedaj mu ni bilo več prestatu v tujini, odkar se mu je temna slutnja ugnezdila v srce in trden sklep se mu je porodil v prsih: domov, nenadoma in nepričakovano, prepričati se in če je resnica, maščevati se nad tistim, ki mu je uničil srečo, potem . . . potem, naj pride kar hoče.

Vrnil se je par dni potem.

Zvečer je prihajal v vas, da bi prej ugasil pekoči ogenj ljubosumnosti v srcu.

Pred gostilno sredi vasi so stali fantje, pridržali so ga in se čudili, zakaj se vrača tako kmalu in nepričakovano. Moral je obstati, a odgovarjal je nejasno in nedoločno, da ga niso razumeli. Ni si upal vprašati, kako je v vasi, ker se je bal, da ne bi zvedel tega, kar ga je navdajalo v strahom in radi česar se je vrnil. Iz njenih ust je hotel izvedeti resnico, da mu ne bi kdo drugi pripovedoval z nasmehom na obrazu. Eden izmed fantov je že hotel nekaj povedati, a komaj je zinil prvo besedo, ga je zadel Ivanov pogled tako jezno, da je takoj umolknil.

Poslovil se je kar najhitreje mogoče in odhitel skozi vas, komaj se zavedajoč, kje hodi, ker mu je srce in misli ovila težka, svinčena megla.

V Aničini hiši je gorela luč in tja je zavil najprej, da kar najhitreje pomiri nemirno srce.

Vstopil je v sobo, ne da bi potrkal. Anica, ki je bila sklonjena nad šivanje, ga je zapazila, ko je stal že poleg nje. Zdrznila se je, šivanje ji je padlo iz rok in za hip je obledela, potem pa ji je rdečica polila obraz.

„Ivan!“ je vzkliknila, skočila čez trenotek s stola in mu podala roko.

„Anica, prestrašila si se me? Čemu?“

„Nič te nisem pričakovala, ker nisi pisal, da prideš. Kako, da si prišel, predno si nameraval?“

„Radi tebe vendar, Anica. Saj si mi tolikokrat pisala, naj se vrnem in sedaj sem te ubogal in vrnil sem se nepričakovano, da bi ti pripravil tem večje veselje, ker te imam rad. — Saj imaš tudi ti mene še rada, Anica, kaj ne da?“

Govoril je napol proseče, napol očitajoče.

Zardela je še bolj in povesila oči.

„Seveda sva še vedno prijatelja, kakor sva bila vedno.“

„Prijatelja? Torej je slutnja opravičena? Anica, zakaj si mi to storila? Zakaj? Ne prikrivaj, ker prikrila mi ne boš.“

„Jaz nisem kriva, verjemi mi. Ne vem, kdaj je prišlo in kako je prišlo, da je v srcu ugasnil spomin na te in se je vnelo za drugega. Odpusti mi. Če bi videl vse bridkosti in bolečine v mojem srcu, če bi vedel, s kakšnim trpljenjem sem se ustavljala tisti nenavadni sili, ki me je trgala od tebe, ko sem jo zagnala, če bi si mogel misliti, koliko noči brez spanja sem pre-jokala radi tega, če bi vse vedel, gotovo bi mi odpustil.“

„Jaz ti odpuščam, če tudi mi bolesti poka in krvavi srce, ker poznam tisto silo, po sebi in svoji ljubezni jo poznam, kateri se zastonj ustavlja človeško srce. Toda eno te prosim, povej mi, kdo mi je ugrabil tvoje srce!“

„Ne sovražim ga radi tega, ker vedno sta bila dobra prijatelj — France.“

„On!? Je mogoče! Res on? Potem je mera polna! Če bi bil kdo drug, bi se maščeval nad njim in lažje bi mi morebiti bilo pri srcu. Tako je pa vse proč! Ne sovražim ga zato in srečo ti želim z njim. A videti ga vendar ne želim več, kajti kdo ve, kaj bi se mi vzbudilo v srcu, če bi se sešla. Ti mu povej, da ga ne sovražim, ker je uničil mojo srečo; vem namreč, da je tudi njemu žal, ker se ni mogel ustavljati neizprosni sili v svojem srcu.“

„Ivan, kako si dober! Spoštujem in čislam te bolj kot kdaj poprej.“

„Da, to je prava beseda, ker ljubiti me ne moreš več. Toda še en spomin mi daj, predno grem; le en nagelj s tvojega

okna mi še pripni na prsa, dosti jih še ostane za Franceta. Za spomin ga bom imel in ovenelega bom nesel v grob s seboj.“

„Ne govori, česar sam ne moreš verjeti. Deklet, boljših nego jaz, imaš na izbiro, če ne tu, pa drugod.“

„Ne varaj me s praznimi tolažbami.“

Ko mu je s tresočo roko pripenjala nagelj na prsa, so padele njene solze na njegove žuljave roke. On pa se je zadnji-krat sklonil k zardelemu, objokanemu obrazu, zadnjo kapljico radosti izpil z njenega lica.

„Odpusti, Ivan,“ je zahtela v slovo.

„Odpuščam, tebi in njemu.“

Drugo jutro je odšel in ni bilo več glasu o njem. Vaščani so ga polagoma pozabili in le dva sta se ga s srčno hvaležnostjo vedno spominjala in le z največjim spoštovanjem govorila o njem.

RADOLNIČ:

NOČNE SENCE.

Polagoma so ugašale luči po ulicah, motni kolobarji krog obločnic so bledeli, svetli žarki vstajajočega jutra so se prepletali z električno svetlobo; vedno bolj in bolj so bledeli in izginjala je meja med njimi, še enkrat so pomežiknile krmežljave oči in ugasnile.

Iz megle se je izluščila tupatam oseba, v hitrem tempu so odmevali koraki po trotoarju — pa je izginila v megli in le sence zaspanih stražnikov so se premikale na ogljih ulice.

„Prokleta ljubljanska megla“ je pozdravil belo avgustovo jutro študent Peter. In takoj mu je sekundiral prijatelj Pavelj: „O prokleta puščoba našega življenja.“

Stopila sta namreč iz kavarne, v kateri so še samotarile luči in osvetljevale izmučene markerje, ki so dremaje pazili na par gostov, kimajočih pri marmornatih mizah na rdečih sedežih.

„Kako klavrno je vse! — Kje je sinočnji večer — prijatelj, ko smo polni navdušenja pri mizah govorili — o čem, se že ne spominjam. Godba je igrala Hej Slovani, mi pa smo trkali z brati od severa in vzhoda. Brate, to je ironija. Bogve, kaj si je mislil naš stari Prešern, ko nas je gledal s tega kamna. Morda je mislil: Vremena Kranjcem bodo se zjasnila“ — je modroval Peter in s trudnimi, skelečimi očmi se je ozrl na spomenik.

„Kaj drugega si je mislil, kot to, da si norec. Pusti to filozofijo! Saj veš, da nama ne manjka drugega kakor spanja. Pojdiva na stanovanje in prespiva par ur, pa bo konec tvojih lamentacij. Zvečer zopet koncert.“

Stala sta na mostu pri spomeniku. A nič več niso udarjali posamezni koraki — zahrumelo je, tramvaj je zazvonil in od dunajske ceste se je utrgal curek vozičkov, na katerih so okoliške mlekarice vozile mleko.

„Beživa — tu naju gledajo ljudje“ — je sunil Peter prijatelja Pavla.

„Kaj to — jaz rad gledam te sveže obraze, s katerih še kar diši po . . . No, ne izgovorim, ker vem, da bi žalil tebe, kmeta. Seveda, ti beži, lahko te vidi mati . . .“ se je zasmel Pavel, ker je spoznal, zakaj strmi Peter tako preplašeno v to skupino pisanih robcev in belih rokavcev, katera hiti v nepretrganem sprevodu doli do kostanjev, ki samotarijo onstran Ljubljane.

„Seveda — iz okolice so in Peter je odtam,“ je pomislil in se zasmel naglas.

„Beži, Peter, da te ne vidijo! — Aj ti nočni junak, kje so tvoje besede, ki so valovale še to noč nad našim omizjem. — Bratje, mi stojimo trdno. Kaj ljudski predsodki! Mi smo poklicani, da jih izpodbijemo. Kaj so res sinovi kmetov in delavcev obsojeni v eno samo kasto in drugam nimajo pristopa? Bratje, to je naš cilj, da pokažemo ljudski masi pravo pot. Mi smo vojska kralja Matjaža, ostanimo . . .“

„Vraga, pusti me! To je bilo ponoči, pri vinu, ki smo plavali v oblakih dima, a sedaj je dan . . .“

„Pojdi hitro, saj to svetujem! Ponoči pa se zopet prikaži in zopet nastopi in bodi kralj Matjaž, ki rešuje ubožico Alenčico — našo domovino.“

„Servus, Pavel! Se že še dobiva!“

„Zdravo!“

Z elegantno kretnjo je zavrtil Pavel svojo palico v slovo in odšel v stransko ulico na stanovanje. Tiste dni se je namreč vršila velika narodna slavnost, katere glavne točke je zakrivala noč. Podnevi so modrovali rodoljubni možje, ponoči je šla na delo mladina. Zato se je moral Pavel spočiti za nadaljni spored.

„Oh ta Peter“ — se je nasmehnil Pavel, prižgal cigareto in se ozrl za Petrom.

„Cel kmet, čeprav študira v Ljubjani in zahaja v kavarno.“

In še enkrat se je zasmel in se ozrl, da je treščil v debelo kuharico, ki je hitela na trg.

„Pardon, gospodična!“

In zopet se je zasmel na glas in bilo mu je tako prijetno pri srcu, da bi najraje zavriskal sredi ulice: Toda kot meščan provincijalnega mesta se je zdržal in zažvižgal navihano fantovsko.

Peter pa je postal na mostu, gledal za Pavlom in težko mu je bilo pri srcu. Videl ga je veselega, prešernega in misli si je: Lahko tebi, Pavel. Pišeš očetu in ti pošlje stotak. A jaz? — Gledal je za njim, potem pa je zastrmel v te kmetske obraze, ki so hiteli mimo in kakor opomin je bilo zanj. Ne v pozdrav z doma — kajti kako bi mogel sedaj-le mirno pogledati v oči materi ali sestri, ki bi prišla s težkim vozičkom, da izkupi par kron. In on jih je nocoj zavrnil? — Več, kakor bi ona izkupila. In čegave?

„Prokleta!“

Vsa žalost in vsa jeza in ves kes je izbruhnil s to edino besedo.

„Kaj mi mar! Res zaspan sem, zato ta slaba volja.“

In obrnil se je za vodo proti stanovanju. Stanoval je pri sorodnikih. Še nekdo je stanoval pri njih — njegov oče, delavec. Tu doli v strugi Ljubljanice so zapela kladiva monotono pesem, samokolnica je škripajoča pripovedovala o težkem delu in trpljenju. V taktu so se dvigale mišičaste roke in so udarjala kladiva.

Med njimi je bil njegov oče. Hitro ga je Peter opazil. Ves ubog, slaboten je bil in komaj je potiskal pred seboj težko samokolnico. Zibal se je semtertja; zdelo se je, da bo omahnil vsak hip z ozke deske v jarek. Kakor malo dete se je zazdel Petru in se mu je zasmilil. Lahko bi ga vzel v naročje in ga ponesel odtod v posteljo, pokrival do vratu in mirno, smehljaje bi ga gledale njegove udane oči. — Stanoval je tudi pri sorodnikih — a ni spal na mehki postelji — v podstrešju na tleh je počival vsako noč izmučen in premišljal o sinu, ki spi spodaj na postelji. Toda ne, saj ne spi; kajti zvečer odhaja bogvekam. A on, oče, priprost in neučen, ne more razumeti tega. Mora že biti prav tako.

Na to se je spomnil Peter in zasramoval se je iz dna srca. Sinoči, ko je odhajal s stanovanja, se je oče vračal z dela. Tiho, kakor tujec je prišel, ker se je zavedal, da ni dobrodošel. Odšel je v podstrešje, da poje svoj kruh in se zlekne na trda tla. Na stopnicah sta se srečala.

„Že zopet greš?“

„Zopet, oče!“

„Kaj pa imate pravzaprav?“ — je vprašal ves sključen in onemogel in oči so radovedne obvisle na sinovih ustnicah.

„Ne razumete tega, oče! To so stvari, ki bodo rešile vse. Tudi delavcem se bo izboljšalo. Delavec bo gospod, a razložim vam pozneje.“

„Delavec — gospod . . .“ je ponovil oče, ves otročji in slaboten in nevera je gledala iz njegovih oči. — Da bi ti pomagali delavcu, ki presede celo noč pri pijači, ko igra godba in zvene vesele, navdušene pesmi? — Da bi se takrat spomnila gospoda tudi na delavca? Mu vrgla drobtinico z mize kakor bogatin ubogemu Lazarju?

Oče je zmajal z glavo, ker ni razumel tega. In še bolj plah je bil pred svojim sinom, ki se druži s tako imenitnimi ljudmi in še večja ljubezen se je vzbudila v srcu.

„Ali imaš še kaj denarja? Če ne . . .“ je dejal in potegnil rdeč robec, v katerem je imel zvezanih par kronic, mokrih od krvi in znoja.

„Hvala“ — je odvrnil in zamahnil z roko.

In on je odšel v mesto, oče pa k počitku. Sedaj pa ga je videl doli v strugi vsega majhnega in slabotnega, kako omahuje za težko samokolnico in misli morda vesele misli o svojem sinu,

ki se družijo z imenitnimi gospodi in se pogovarja o učenih in važnih stvareh.

In stalen refren vseh Petrovih misli je bil:

„O proklet!“

Zasramoval se je samega sebe, potisnil klobuk na oči in se sključil. Hitro je planil v stransko ulico, da ga ne zagleda oče. Začutil je vso veliko laž, ki jo je govoril očetu. Kajti kako more pomagati delavcu? Ga-li more rešiti dela? — Ne! — Kaj pomaga, če ga oblečeš v frak in bele rokavice in ga popelješ na ples. Še hujša zavest ga muči drugi dan, ko zopet trpi kakor živina, mrtva, brez misli in spoznanja. Razumel je vso ironijo tistih besed, ki jih je slišal ponoči v veseli družbi.

Hitro je bil pred stanovanjem.

„Dobro jutro, gospod Peter!“ — ga je pozdravila gospa, njegova daljna sorodnica. Bila je samo njegova sorodnica, kajti drugih, ubožnih, kmetiških ni hotela poznati.

„Dobro ste se zabavali, da ste tako pozni. Ko seveda, mladi ljudje!“

Dobrovoljno se smehljajoča ga je vedla v sobo.

„Greste malo počivat — seveda . . .“

„Ne! — Hvala! — Grem domov . . .“

„Domov?“ — se je začudila in ga pogledala neverno.

„Aha“ — se je zasmejala. „Morda ste v stiski? — Nič ne de. Jaz vam pomorem iz prve sile.“

Posegla je po denarnici.

„Hvala — ne potrebujem! Grem domov, ker sem se naveličal teh komedij!“

Zopet ga je pogledala neverno, zmignila z rameni in odšla v kuhinjo pripravljaj zajutrak.

Peter pa je pripravljaj hitro, nervozno svoje stvari. Roka se mu je tresla in soba mu je plesala pred očmi.

„Domov — domov! Tega ne prenesem več!“ — je ponavljaj in ni vedel, česa ne more več prenašati. Spomnil se je očeta, vsega sključenega, sirotnega, ki potiska težko samokolnico in pomislil je na noč, katero je preživel ravnokar.

„Matjaževa vojska — haha! — Mi bomo rešili narod!“

Smešne so se mu zazdele vse tiste lepozveneče besede, katerim je on še nedavno veroval. Mislil je, da je usoda naroda res v rokah teh debelušnih gospodov s prijaznimi, smehljajočimi obrazi in s težkimi zlatimi verižicami. Trdno je veroval v njihovo voljo in neomajno moč — a videl je mnogo, mnogo in vera v nje je ugašala, ugasnila.

Hitro, nervozno je pospravil, popil nekoliko čaja, močno-dišečega po rumu, si popravil obleko. Pogledal se je v ogledalo in se začudil. Starec, izžit in izmozgan od življenja, ga je z žalostnimi očmi pozdravil iz ogledala. Črnih kolobarjev pod očmi ni niti črnoobrobjeni ščipalnik zadosti zakrival.

„To da sem jaz!? — Mi smo torej tisti junaki, ki bomo podali trpečemu narodu belega kruha? Ha — ha!“

Hrupoma, krohotoma se je zasmel, da je prišla gospa iz kuhinje.

Hitro se je zahvalil, poslovil.

Na ulici je srečaval delavce, ki so s težkimi koraki šli na delo. Ozrli so se nanj, na trobojni znak na njegovih prsih in tainoni se je pomilovalno nasmehnil.

„Prav imajo! Oni so prišli preje do spoznanja kot jaz — oni, priprosti, neuki ljudje!“

Sramoval se je pred temi ljudmi, ki so samozavestno trkali z okovano peto po kamenitem trotoarju. Ti poznajo težo življenja in jo prenašajo sami in niso pijavke, ki se rede s tujo krvjo. Spoštoval jih je, zato se je sključil pred njimi in hitel mimo njih.

„Servus, brate!“

Ravno pred njim je zadonel veseli glas sošolca Pavla. Z njim je bilo še par tovarišev in nekaj gospodičen.

„Nisi šel spat?“ — je vprašal Peter in neprijetno mu je bilo, da jih je srečal.

„Spat?! — Poglej jih; če te vztrajajo . . .“ je pokazal na gospodične, ki so tiho, smehljajoče gledale Petra.

„Sedaj greš z nami!“

„Oprosti, grem na kolodvor!“

„Na kolodvor? — Aha! — Ti prinese vlak pozdrav!“ — se je pomenljivo nasmel Pavel.

„Gospod Peter, pojdite z nami! Nam na ljubo!“ — so se oglasile vse hkrati. Peter je pogledal njihove izmučene obraze, povaljano cvetje na prsih in nič niso opravile njihove besede. Zasmilile so se mu in gledal jih je pomilovalno.

„Peter, pojdi!“ — so mu prigovarjali tovariši.

„Nam na ljubo!“ — so ponavljale gospodične in se skušale prijazno nasmehljati, a vsi trudni in izmučeni so bili njihovi obrazi.

„Žalibog ne morem! — Klanjam se, gospoda!“

Hitro je odšel, oni pa so še stali sredi ulice. Nato so se poprijeli za roke in šli sredi ulice s povzdignjenimi glavami. Praznične so bile njihove misli in prešerne njihove besede. Saj so bili princ in princezinje Matjaževe vojske, ki se je dvigala, da reši narod. Peter se je ozrl za njimi, se nasmel pomilovalno in hitel na kolodvor. Zagledal je uveli šopek na svojih prsih, ki je govoril o prežiti noči in s studom ga je utrgal raz prsi.

Ko je sopihal vlak polagoma čez ravno polje, valujoče v lahnem vetru, ožarjeno od solnca, se je ozrl Peter na megleno morje, iz katerega je strmel mračen grad.

„Prav, da vas zakriva megla! Ne vidi svet vaših dejanj in ne sliši vaših hinavskih besed . . .“ je pomislil Peter in misli, ki so ga mučile te dni, so izginjale.

Mirno je dihala polje, tuintam je zablestel bel robec in pisan predpasnik med žitom in srp se je potapljal v zlato morje. Mirno je bilo in nihče ni pričakoval Matjaževe vojske, ki se je dvigala na pomoč revni domovini . . .

SPREHOD.

Žalosten in prazen dan je bil, tmuren in deževen. Težka melanholija mi je ležala na prsih in stiskala srce kakor s trdo, brezobzirno pestjo. Skušala sem delati ali vsaj čitati, toda zastoj. Čudna tuga, brez vzroka, mi je prevzela vse moje misli in mi obtežila dušo in telo s svojo leno apatičnostjo.

Gledala sem skozi okno. Daljni lepi razgled vselej me raztrese in umiri, kakor ugodna, mirna melodija. Ali tisti dan so se navlekle goste megle nad zemljo in so zastrle zeleno pogorje, ugasnile sočne barve gozdov in livad, belih cest in rdečih streh mesta. V grlu me je stiskala zagonetna bolečina, kakor od velike nesreče.

Zahotelo so mi je solnca in smeha in odšla sem doli v mesto. Iskala sem veselje in zadovoljnost v obrazih ljudi. Hotela sem najti koga vedrega in objestnega, da bi mi dal tolažbe s svojimi zvonkimi besedami in svojim smehom belih zob med rdečimi ustnicami.

Ali nobenega znanca nisem našla.

Pa tudi ona tuja množica, ki se je stiskala med ulicami, je imela na sebi nekaj temnega, nezadovoljnega. Vsi ti ljudje, kakor da so nosili na svojih ramah tajno breme, nevidljivi jarem, ki jih je pritiskal k zemlji. Kakor, da je bil v njihovih dušah tajni žalec, ki je ugaševal radost v njihovih očeh.

Srečala sem delavca. Bil je zelo slabo oblečen ali z desnico je vodil skrbno nakinčano dekletce. Milo se mi ga je storilo, da bi bila zajokala. Glejte, s svojo muko, s svojim težkim delom kiti on svojega otroka. Njegove roke so grobe, trde in žuljave, čevlji pošvedrani, obleka ponošena. Ali hčerka je gosposko oblečena v belo čipkasto oblekico, rdeč plašček je vržen preko njenih ram, a obraz ji obkroža fin, drag klobuček. Njegov, očetov obraz je truden, lasje že nekoliko sivi ali roka, ki vodi malo, razodeva vso njegovo veliko ljubezen do otroka. Oh, moj Bog, kolika časa še, kako malo kratkih let in mala se mu bo otujila, morda se bo sramovala njegovih delavskih rok, odšla bo kdo vé kako daleč proč od njega. In nikdar se ne bo spominjala, ne bo morda niti vedela, pozabila bo zdavnaj, kako je hodil oče zanemarjen okrog, da je mogla biti ona nališpana, kolikokrat je jedel suh kruh, da je mogel dati nji sladkarij. Nikoli dekletce ne bo tega ocenilo, nikoli . . . Pa, da bi ji kdo pozneje rekel in natanko razložil vse to, ona vendar ne bo razumela, pojmila, kakšna je bila v tem veličina, koliko premaganja, kakšna velika ljubezen, da je hodil oče tako ž njo po ulicah: ona kakor mala princeza, a on kakor slabo oblečen sluga . . .

Stala sem in gledala za njima, dokler nista izginila v množici. Siromak! Siromak!

In na kateremkoli človeku je obstal moj pogled, na vsakem sem našla tugo, začetek nesreče, nekaj sovražnega in temnega.

Stopila sem v trgovino in kupila neko malenkost. Gospodično, ki me je posluževala, poznam že dolgo. Bila je nekoč naravnost idealne lepote. Nežno lice, predivne barve, dišeče svežine. Baršunasta rožičasta koža imela je pel zrelega sadja, ktereга se ni še nihče dotaknil. Njeno telo je bilo polno, a ob enem vitko, elastično, kakor od deteta. Zdaj se je njej obraz že nekako podolžil, lica so obledela, oči so trudne. Že so njene poteze trde; izraz obličja je drugi, primerna radost mladosti, kakor da je popolnoma in za vselej izginila raz njenega obraza. Ogenj očij je ugasnil, globoko so padle pod čelo, ustnice niso več sočne in rdeče. Bleda brezkrvna koža na rokah je suha, modre žile probijajo skozi njo, tako je tanka, uvela. Prsa niso nič več tako visoka in kakor da se že skozi obleko vidi njihova izcrpljenost. Obnašanje ni več tako samosvestno in sveže, kakor nekdanj. Dekle je še vedno lepo, ali že odcvetava, že se osipajo prve latice nekdanj prekrasne rože. Pred nekoliko leti je izražalo njeno bitje divno svežino, cvetočo mladost, polno prebogatih nad v bodočnost in zaupanja v zmago nad usodo. Zdaj je že utisnjen pečat bolestrnega odrekanja temu nekdanj tako bogato obdarjenemu bitju.

Srce se mi je stisnilo. Glej, tukaj, v ti bogati prodajalni je odcvetela njena mladost. V prodajalni luksurijoznih drobnarij, ki se tako lepo podajo ženi v njenem domu, a ktere le prodajati gotovo ni ugodno. Še v začetku, dokler je mladost cela, nedotaknjena, dokler je ležalo zadnjih osem let še nenačetih pred njo, kakor s cvetjem posuta steza, ktero srce komaj čaka, da jo projde. Ali vse one rože, vse one divote, o kterih je sanjala, so bile le za druge in vse radosti in vsa sreča. Dnevi so prehajali, pa meseci in leta, ali ničesar ji niso darovali, ničesar nehali. Ljubezem, ki drugim vstvarja srečo, se je nji prikazovala grdo in sumljivo. Moške je vabilo njeno lepo lice, kakor sladek cvet bčele. Vsi so hoteli uživati njeno mladost, ali niti enega ni bilo med njimi, ki bi jo bil ljubil v resnici, ki bi bil hotel zvezati svojo usodo z njeno. A da bi bila komu samo v zabavo, ugoden intermezzo — ne, za to je bila preponosna. Tako ji je prešla najlepša mladost v brezuspešnem pričakovanju nečesa izvanrednega, sreče, dobre, milostljive usode. Včasih se je tudi nji nasmehnila minljiva obmama s svojim sladkim lažnjivim nasmehom, ali ko je izginila brez sledu, kakor pisana pena, ji je bilo življenje še bolj pusto, srce bolj trudno.

In glej, zdaj že ve, da izginjavajo sanje o sreči vsak dan bolj. Ona slutí, da je bilo njeno čakanje in upanje zaman, da je njena lepota zaman cvetela, zaman dišala, kakor rože v maju. Dolgo let bo še stala za pultom v svetli, bogati prodajalni in bo prodajala vse te sijajne, razkošne, zapeljive drobnarije bogatstva in luksusa. Njena lepota bo še bolj ovenela, obledela, a tam v daljavi jo že čaka pusta bodočnost, tužna starost, polna gorčine in samoče, pa morda tudi bede in pomanjkanja. — Dokler me je dvorila, opazovala sem jo natanko z neko so-

čutno radovednostjo. Že niso bile njene lase tako kodraste, tako bujne, kakor nekdanj, že se koža okoli velikih tužnih očí nabira v gube. Odcvetava, vene. Nobenemu ni bila v srečo, nobenemu ni bila družica. Ni je ljubil, negoval in objemal dobri, zvesti mož, ni bila mati lepih, zdravih otrok.

„Zakaj ne?! Zakaj ne?!“ mi je zvenelo v ušesih. Kakor vstvarjena je bila za srečo, krasna in ljubeznjiva. Kako nepravilno je življenje!

Zopet sem se izgubila v živem vrenju ulice.

Ali nikjer veselega in brezskrbnega obraza, nikjer mladega in prisrčnega smeha. Na vsakem obrazu skrb, trudnost, zlovolja. Pozdravil me je visok, tanek mladenič.

„Kako Vam je?“

„Tako, — saj veste . . . Učim se za izpite . . .“

„In mati?“

„Vedno enako. Odkar nam je umrla Milica, je vedno žalostna. Joka. In tudi za mene se boji . . . Ali meni ni nič, močan sem. Pa potem, ko končam skušnje, pojdem za mesec ali dva v Primorje. Zaradi matere. Da jo umirim. Noče verovati, da nisem po očetu, da sem po nji podedoval njeno zdravje . . . Saj sem ves podoben materi . . . Isti obraz, oči, usta . . .“

„Pozdravite jo,“ sem mu naročila. „A vam bilo srečno!“

Hotela sem še pripomniti naj se čuva, ker se mi zdi bled in suh. Ali nisem se upala. Bolje je, da ne ve, bolje je, da se mu ne reče. O, tudi on je po očetu . . . Že začenja . . .

Ogledala sem se za njim. Kako je upognjen, kako trudno vleče noge za seboj . . . Sirota, njegova mati, je izgubila moža, štiri sinove, hčer . . . Ta sin je zadnji njenih otrok. Ali tudi on bo umrl mlad . . . Ko bo napravil skušnje . . . Vsi so ji pomrli, ko so naredili skušnje . . .

Zakaj se le toliko trudijo? Zakaj presedijo toliko nočij nad knjigami? . . . Oh, potrebno je narediti skušnje . . . Ne more se umreti brez skušenj . . .

In še enkrat sem se ogledala za mladim človekom. Kdo ve, če bo res še ugledal zaželjeno morje po skušnjah. A morje je tako divno, modro, ko nebo in šepeta tako sladko, šumi, peni se, punta in zopet mirno ovije, kakor čudež, svojo bajno lepoto okrog otokov, razgrne jo v daljave, mehke, sivomodre . . . Škoda, ako človek ne vidi morja pred svojo smrtjo . . .

Tik trotvarja zadržra razkošna kočija. Mlada, elegantno oblečena gospa se je graciozno naslonila v mehke blazine. Ena od mestnih krasotic, vedno spremljevana od pogledov občudujočih in zavidnih očí. Neštivilno žensk je, ki si želijo biti samo enkrat tako krasno nališpane, samo en dan tako bogate, tako oboževane od ljudij. Ali zastonj ji zavidajo. Nesrečna je, zelo nesrečna. Njen mož je surov ž njo, za drugimi leta, za ničvrednicami, ki ji niso kos niti po lepoti, niti po izobrazbi . . . Žali jo in zanemarja, ponižuje v lastnem domu pred otroci in dek-lami . . . Lepa je, bogata, duhovita, pa vendar pravijo, da ga

ni dneva, da ne bi jokala . . . A solze, solze so vsakemu enako grenke, siromaku in bogatinu . . .

Ali morda ne? Kdo bi to vedel? Bogata gospa, ki se je v lepi kočiji vozila mimo, se vendar kljub vsemu lahko na sto načinov raztrese, poskuša, da vsaj na trenutke pozabi bol svojega ranjenega srca in razžaljenega ponosa . . . Ali tu pred menoj gre žena pisarja, mati štirih majhnih otrok, — s čim naj se ta raztrese in razvedri? Njen mož je pijanec, nezvest ji je, pretepa jo . . . Tudi njeno srce je fino in občutljivo, kakor srce one lepe, bogate gospe. Ne zna sicer francoski, niti muzikalna ni, ali mnogo je čitala, razmišljevala, sanjala v svojih dekliških letih. Njena duša je bila mehka in plemenita. Lahko bi se bila bogato omožila, ali ona je iz ljubezni vzela malega neznatnega uradničiča. Že takrat je bil nemaren človek, tudi pil je že. Ampak ona je mislila, da ga bo njena ljubezen popravila, spreobrnila, da mu manjka samo dobra duša, ki bi s toplim očesom bdela nad njim. Ali samo par kratkih mescev je imela njena ljubezen moč nad njim. V kratkem je postal tak, kakor je bil prej, pa še gorši. Tudi službo je zgubil . . . Ona si ni vedela pomoči. Otroci so prihajali drug za drugim, za vedno je ugasnila sreča v njenem srcu . . . Sklonila se je in udala v jarem usode . . . Surovo gazi on njeno dušo in njeno ljubezen, a razun tega jo gonijo brez miru večne skrbi, beda . . . Žalostno in težko življenje, iz kterega ni izlaza! Koliko solz bo še prelila, koliko nočij prečula, dokler bo svoje bedne otročiče malo odhranila, odgojila . . . A potem, ko bodo sami poskušali boriti se za skorjo kruha, brez ktere človek ne more biti, bo prešinjala materino srce nova skrb: da ne postanejo, kakor oče . . .

Moje misli me danes mučijo. Tako so črne, preganjajo me, kljujejo, dušo mi vznemirjajo. Zakaj vidim danes vse tako temno, žalostno, zakaj so mi misli grenke in težke, kakor svinec, zakaj mi ulivajo v srce strah in tugo?! . . .

Jaz hočem radosti! Hočem, da raztrgam ta temni pajčolan, ki mi visi pred očmi in mi skriva lepoto življenja, kakor črna, jesenska megla lepo, nasmehljivo pokrajino.

Smeha! Želim slišati smeh! . . .

In bežim po ulicah, poslušam človeške glasove in pogledujem tujim ljudem v zlovoljne obraze. Starcem, ženskam, otrokom . . . A vse se je nekako čudno potopilo v nepojmljivo melanholično razpoloženje . . . Srečam deset, sto ljudij, a niti eno oko se ne iskri od veselja; glasovi, ktere pretrgano zbira moj sluh, so vsi brez vedrine, kakor razbiti . . . Neugodni so mi, neugodne besede, ki jih skoro nehote lovim iz pogovorov. Neki, kakor da se prepirajo, drugi se nekako pritožujejo, žalostno mrmrajo, vzdihujejo. Zdi se mi, da slišim prikrit jok v teh glasovih, da zveni v teh posameznih, brezmiselnih besedah težka, s težavo pritajevana bol . . .

Obrnem se v park. Kakor prezeble so se stisnile mokre cvetne grede okrog vodoskoka. Vsa ta bujna drevesa, cvetno

grmovje, zelena trata, vsi ti lepi nasadi, ki so drugače pisani in vedri laskali očesu in z glasnim ptičjim petjem z elegantnimi svetlimi oblekami obiskovalcev budili v duši ugodno, radostno brezskrbnost, so zdaj pusti, tihi, neprijazni. Tuji so duši. Aleje so bile prazne.

Ali tam od daleč mi je prihajala vštric dvojica z gibkimi, hitrimi koraki. Živo sta se pogovarjala. In naenkrat odjekne čez nasade po tihih alejah jasen, radosten smeh. Smeh srečne mlade ženske, čist, mil, kakor zvok srebrnega zvonca, spremljan z globokejšim širokim moškim smehom, zdravim in zadovoljnim.

In kakor da je padel solnčni žarek na drevesa, na zelene tratine, na bujno cvetje in pobarval vse na novo, vse oživel, pozlatil, tako je ta smeh prešel nasade in jih iztrgal za trenotek iz turobne melanholije pustega, meglenega dneva. In tudi v mene se je zaletel ta smeh nekako poredno, rogajoč se: Kaj ti je? Proč žalostne misli, saj življenje je lepo, vseeno lepo!

Ona dva, od katerih je prihajal ta polni vedri smeh, razveseljajoč s svojo vedrino in srečo vse naokrog, sta se hitro približevala.

Že so se mi ustnice nehote odprle v nasmeh, tako brez vzroka, kakor jeka, ko sem ju spoznala.

In hipno se me je zopet polastila prejšnja tuga in se mi je zarezala še globokejše in bolestnejše v dušo, a v mislih mi je zopet zašumelo ono neugodno in brezobzirno vprašanje: Zakaj? Zakaj?

Glejte, ta mož je pred par mesci zakopal svojo ženo, s katero je srečno preživel najlepša leta svoje mladosti. Bila je to ljubezen, o kateri je govorilo vse mesto, kakor o prekrasni, divni pravljici, ki se je nepričakovano in skoraj neverjetno pojavila v vsakdanjem življenju. Nobena zloba ni mogla najti niti ene sence, niti enega madeža na svetli, čisti sreči, ki je bila stotini mladih src sladki vzor. Matere so blagoslavljale svoje hčere, kadar so odhajale v novo življenje z željo, naj bodo srečne, kakor ona. In celo možki, ki so se na svojih zabavah in večerih norčevali iz vseh zakonov in s skeptičnimi in frivolnimi šalami poniževali ideal zakonske sreče, so o tej dvojici molčali. „Izjema,“ so rekli „potrjuje pravilo . . . Ali pa: Še večja redkost, kakor terno v loteriji . . .“

Ko je to uzorno zajednico, to srečo, v katero ni nihče sanjal, razorila smrt žene, je celo mesto zadrhtelo v sočutju. A obžalovali so bolj njega, kakor njo. Ona je nepričakovano umrla v nesrečnem porodu. Do zadnjega zdihljaja ni slutila, da umira, ni se bala smrti. V največjih svojih mukah je hrabrila svojega moža, ki je na kolenih poleg njene postelje obupajoč vil roke: „Mora se pretrpeti tudi to . . . Še bolj bova srečna potem . . . Za najinega otroka trpim . . . za najino srečo . . .“

Vse mesto je vedelo, kako je divjal od bolečine zaradi njene izgube, kako so se bali njegovi sorodniki in prijatelji, da

bo ob pamet od obupa . . . Ni ne jedel, ne pil. Vsi so videli na svoje lastne oči, koliko trpi, kako je v onih prvih tednih po njeni smrti silno shujšal in oslabel. In obžalovali so ga vsi, kakor človeka, ktereга je usoda nezasluzeno onesrečila za celo življenje.

Ali niti pol leta ni minilo, ko se je zaslizalo, da se je že potolažil, da je žena že pozabljena. Zaljublil se je v drugo in se tajno tudi zaročil in samo še tako, zaradi običaja, čaka še nekoliko s poroko . . .

Smejala sta se, ko sta šla mimo mene. Niti opazila me nista, tako sta bila zaverovana drug v drugega.

Ali njujin smeh je izgubil, kakor začaran, zame vso svojo svežo radostno prelest. Neprijeten mi je bil, neugoden, skoraj zoprn.

Kakšna so naša srca, moj Bog!

Srce se mi je zganilo v spominu na njo, ki gnije v grobu, zdaj že pozabljeno. Tudi taka sreča se pozabi, tako strašno hitro pozabi . . .

Kako je življenje čudno . . .

Odšla sem domov. In še po noči v snu so me mučila vprašanja, na ktere ni odgovora . . .

Napredek.

Tudi kazen.

Mati: „No, kako pa, ljubi sinko, napreduješ pri vojakih?“

Vojak: „Zdaj že snažim stotnikove konje.“

„Blaž, v časnikih je pisano, da so prej kadičlice strogo kaznovali.“

„Eh, danes je tudi kazen, ako moraš izkaditi avstrijsko smodko po 6 vin.“

LORENC KUHAR:

KONEC.

Vrata v žganjarno so se široko odprla. Iz veže je prišlo šolarsko dekle s svetilko v roki, za njo sta pa prinesla dva krepka možaka pijanega človeka.

„V steljo,“ je dejal eden in šli so čez dvorišče proti steljaku, dekle z lučjo spredaj, moža s pijancem zadaj. Pri stelji sta ga eden — dvakrat zazibala v zraku in kakor trska je zletel na kup zasekane borove stelje.

„Tu se golti, zlodej!“ je zaklel gospodar žganjarne, pljunil vstran in odšel za dekletom v hišo. Kmalo potem so se zaprla vrata in v sobi je ugasnila luč; šnopsarna se je spravila k počitku. Drugi mož, hlapec v žganjarni, je še nekoliko postal na dvorišču, ozrl se po zvezdnatem nebu in si pokimal zadovoljno, potem se je pa spravil po strmih stopnicah na parno. Mirno je postalo okrog žganjarne, vse hiše v celi vasi so bile že zaprte in prebivalci so počivali, nikjer ni zalajal kak pes in niti vriskali niso kje. Luna je pa sijala z vso močjo nad dolino, vspenjala se je vedno više na nebu in slednjič široko posvetila na dvorišče. Pijancu Blažu Pokrovu je posijala prav v obraz, da se je vznemiril in se jel obračati na stelji.

„Kdo mi kuri pod nos?“ je mrmral in si je mencial zateleke oči. Odprl jih je počasi in ozko in zagledal luno, ki se mu je zaničljivo režala v obraz.

„Haha! lun'ca si, lun'ca!“ se je nasmehnil trudoma in si z obema rokama zasenčil oči. „Le sij, le sij, haha!“ Zasmejal se je skoraj na glas, da se je vstrašil sam sebe. Položil si je dva prsta na usta in si šepetal: „Tiho, tiho.“

Potem je umolknil. Ležal je nepremično na stelji, z eno roko si je zakrival oči, drugo je pa pritiskal na ustne in dihal počasi in težko, ne grgraje ali kaj, ampak močno in glasno, da bi ga slišal še izven in dvorišča. Naenkrat se je zgenil, stresel. Odstranil je roko od ust in kriknil:

„Blaž!“

Kriknil je še hujše: „Pokrov!“

Dvignil se je na stelji, skrčil prsti v pest in se z vso močjo vdaril po čelu.

„Kje ležiš?“ se je vprašal.

„Na stelji, na borovini,“ si je odgovoril kričaje.

„Siromak...“ je dahnil izmučeno in se zgrudil nazaj na steljo.

Gori na parni so se zaslišali koraki in nato se je pojavil hlapec v lini.

„Molči, kdo te bo poslušal?“ je zagromel doli na Blaža in vdaril po plankah. „Če ne boš tiho, ti pridem z vilami pomagat.“

Nekaj krepkih kletvin še in hlapec je izginil iz line. Blaž se je zbal hlapca in je strepetal.

„Pijan sem in sem menda kričal,“ si je šepetal boječče, „ali resnica je pa vendarle, da ležim na stelji kakor živina. Ampak bodeča je ta stelja in žge, da ni mogoče zaspati. Vrgli so me sem, ker sem pijan in so mislili, da ne razločim stelje od lasovine. Lasovina — da! Gospoda spi na lasovini in posestniki žganjarij. Tudi jaz bi lahko spal na lasovini, sem jo pa odrinil od sebe in pograbil za steljo. Kaj...? Ni res... molčite!“

Zmotila ga je cerkvena ura, ki je z donečim glasom naznanila na polnoč.

„Bije ura,“ je mrmral, „dolgo bije. Koliko — bo pozno že, polnoč morda. In malo prej so me vrgli iz hiše. Šele dolgo so me trpeli med seboj — ne mene, ampak moj denar. Zdaj sem suh. Bi me bili nemara davi vrgli ven, ko sem imel še nekaj svetlega v žepu. Pa pustimo to,“ si je dejal, da bi se ubranil neljube misli. „Zaspimo rajši.“

Toda to je že tako. Ako bi se človek rad iznebil kaj sitnega in pustega, se ga isto tembolj oprijemlje in nadleguje, da je nazadnje primoran pečati se s tem. Isto je bilo z Blažem. Čim rajši bi bil zaspal, toliko bolj je bežal spanec od njega in so ga objemale razne neljube misli.

„Pa zaspimo torej,“ je „fantozil“ dalje. „Nu —. Točilci žganja so nesramneži. Dokler vidijo, da ima človek s čim plačati, jim je ljub in drag, potem ko jim vse zdaje, ga vržejo na cesto. — Denarčki, beli svetli penazi... hej! Včasih, da, smo jih imeli, potem smo pili. Zdaj je trda, cel teden bi delal in trgal, potem pa lahko vse v nedeljo zapiješ in še pijan ne boš. In kaka pijača. Ko bi jo psu na rep vлил, pogine. Sama voda in malo špirta. Včasih je bila žganjica drugačna — dišala je in tekla gladko kakor olje. — Res smo zapili nekaj. En tisočak suhega denarja sem podedoval za očetom, ko sem bil petindvajset let star. Kako dolgo sem jih imel? Kratkih pet let. Zmotil sem se gotovo. Najbrže sem jih dalje imel. Torej celih dolgih pet let sem jih imel in tudi jedel sem in oblačil sem se. Zdaj sem petdeset let star — moj Bog. Dvajset let že trpim in delam pa nimam nič. Kam devljem, Blaž Pokrov? Škoda malce, res — tistega tisočaka vsaj — na stara leta bi prav prišel za kako postrežbo v sili, v boleznih na primer. Blaž...?! Kaj bo škoda... hej, lušno je pa le bilo nekaterikrat. In zakaj je človek vstvarjen, če ne za uživat, jemat. Menda vendar. Nisem bil skopuh in ne kesam se... čujte, ni mi žal. Ha-a-a, kako spijemo...“

Stoj, ti bratec na borovi stelji, Blaž Pokrov, počakaj malo in pomisli.

„Kes . . .“

Mahoma je skočil po konci, se z obema rokama zagrabil za prsa in prestrašeno jeknil. Sedel je spet nazaj na steljo in se prijel za glavo. Zdelo se mu je, da je popolnoma trezen.

„Kaj mi je?“ je tlačil iz ust, „pijan nisem, torej sem bolan. Tako slabo mi še nikoli ni prišlo. Žganja . . .“ Roka se mu je iztegnila po kupici, a je prijela le za golo steljo. Zagrabil jo je pest in jo krčevito pritisnil k prsom.

„Saj ni nič,“ se je skušal pomiriti. „Skušnjave napadajo človeka . . . v imenu Boga Očeta in Sina . . . Že preide samoobsebi. Meni je vseeno . . . kes prepozno ne pomaga, pa se sploh kesam ne.“

Hotel si je na vsak način potlačiti oglašujočo vest in si je priznaval lahkosrčnost. A verjel ni samemu sebi. Duša . . . srce, ono dvoje govori, usta se le lažejo. Smehljal se je na zunaj in vse skupaj nazival skušnjava, a srce je govorilo drugače. Klicalo mu je v spomin dogodke preteklih let in mu kazalo prihodnost. Grizlo je v duši. Pijanec se je branil z vsemi štirimi, valjal se je po tleh, mahal z rokama in mahal z nogama. Dvakrat je že na ves glas klical žganja, krohotal in vpil, da mu je vseeno.

Tedaj je priropotal doli po stopnicah hlapec s senenimi vilami v rokah in obstal pred Blažem.

„Si li obseden?“ je zavpil in dvignil vile. „Utihni, sicer te lopim brez usmiljenja.“

„Žganja, žganja!“ je prosil Blaž gluho dalje. „Saj se ne kesam.“

„Molči!“

„Ni mi mar . . . Žganje . . . očetov tisočak —“ je blaznel pijanec in se ni zmenil za hlapca in za namerjene vile.

„Znorel je,“ je zagodrnjal hlapec in povесil vile. Zmajal je z glavo in pomislil, kaj naj počne. Naposled je zlezal nazaj na parno in opazoval je pijanca skozi lino.

Blaž se ni umiril niti trenutek ne. Kes, ki ga je sprva mučil in ga razburjal, se je spreminjal v dušno blaznost, njegovi zmešani možgani so gojili misel za mislijo, vsako burnejšo in drznejšo, ki so ga tirale v blazno nezavest . . .

„Umorim se . . .“ je bruhal iz ust, brez cilja in namena. Ni vedel, da je izgovoril in kaj je izgovoril, le slišal je besedo in razveselil se je je. — „Umorim se . . .“ si je ponovil in se skušal vživiti v misel: kako naj se umori. — „Obesim se,“ se je odločil in stopil iz steljaka na dvorišče. Dvorišče je bilo svetlo kakor po dnevi; vsak kamen se je razločno videl na tleh in udrtne stopinje po blatu so natanko kazale svojo sled. Ozrl se je okrog in iskal pripravnega mesta. Kljuka v vežnih vratih se mu je vabljivo bliskala naproti in ga vabila. Drobni, opletajočih korakov je šel proti pragu, odpel si pas in ga na enem koncu pritrtil h kljuki, na drugem pa napravil zadrgo.

„Zdaj pa vtaknem glavo notri — pa nategnem,“ si je dejal pomirjeno in se oddahnil, kakor rešen. Toda glava se ni hotela skloniti.

„Pa še počakam trenutek — saj se ne mudi,“ si je prigo-varjal in gledal v tla. Polotevala se ga je neka blazna otožnost, lastna le pijanim norcem in ga morila.

„Delam smrt,“ je premišljeval. „Moram . . . ! Ne jemljem slovo nikjer in ne kesam se — naredim zanjko in si jo nataknem na glavo. Torej . . . ? Ali je žalostno ? Kaj še, junaško je ! Ampak žganjice bi še res rad okusil prej, toda ni je. Naj bo. — Potem me bodo pokopali in izginil bom brez sledu. Kje me le bodo — za velikim oltarjem morda. Tam je za duhovne gospose, samomorilci imamo svoj kot. Lep prostor bom imel in dobro bi bilo, ko bi si ga prej ogledal. Naglo stopim tja na pokopališče, pogledam, pa se vrnem in se obesim.“

Naenkrat se mu je zdelo silno pametno in ne neobhodno potrebno, da si pred smrtjo ogleda mesto svojega grobu. Pustil je pas na kljuki in odšel na pokopališče. Ko je izginil za oglom, je smuknil po stopnicah hlapec, skočil k vratom in odvezal pas, potem je šel za Blažem. Obstal je pri pokopališčnem vhodu in ga skrit za zidom zasledoval z očmi. Blaž Pokrov se je kotalil med grobovi, kimal rožam in se priklanjal križem in spomenikom.

„Tukaj bi počival, ko je vse v cvetju,“ si je mislil in ogledoval cvetne gredice na majhnih otročjih grobovih. „Ne smem, ne smem!“ je zašepetal in se tiho karal. „Pojdi dalje, Blaž Pokrov, in si oglej tam doli oni neblagoslovljen kot.“ Skoraj ga je bilo strah teme, ki je režala iz kota, ali nekaj ga je siloma vleklo naprej. Ko je pogledal natančneje, se mu je zdelo, da je kot živ, da se v njem nekaj giblje. Pogledal je še bolje in spoznal v njem ljudi, temne, skrivnostne postave. — „To so bratci, ki me čakajo, sami samomorilci so,“ je zamrmral in hitel dalje.

„Moj Bog . . . !“

Blaž je odskočil nazaj in vzkriknil. Kot pred njim je mrgolel samih čudnih, njemu tujih prikaznij. Prikazni so se prekucovale drug čez drugega, pljuvale si v obraze in se bile s pestmi in Blažu se je celo dozdevalo, da se satansko posmehujejo. Naenkrat je začela pred njim rasti iz tal črna postava, dvigati se, da je bila višja kakor najvišji spomenik. Pred seboj pa je imela razgrnjen raznobarven papir, ki ji je segal od tal gori pod brado in na papirju je bral Blaž besede: „Tisočak.“ Nad papirjem pa se mu je režala zabuhnjena glava — žganjarnarja. Okrog in okrog te prikazni so skakale črne, rogate in kosmate pošasti, ki so stegovale svoje, krempljem podobne roke proti njemu.

„To so vragovi, pomagajte!“ je zavpil Blaž z obupananim, norim glasom, odskočil za korak in padel v jamo, izkopano nekemu kmetu iz vasi in si zlomil tilnik . . .

POD NANOSOM.

Odlomek iz nenatisnjena romana.

Zardelo je nebo nad Nanosom, nad vrhovi temnih smrek se je prikazal škrlatasti solnčni rob in prvi prameni so se vsuli po sivi velikanovi glavi. Vzdihnila je zemlja naokoli, otresla se mučnih nočnih sanj in tisočero rok se je spelo hrepeneče nasproti veliki ljubezni, plujoči na svet iz enega samega globokega in neusahljivega vira. Vedno više leze solnce, vedno nižje, vedno dalje hité njegovi žarki, dokler ne objamejo vse široke okolice, dokler ne prikipe čez nizke zahodne griče na daljni breg ter se ne dotaknejo še vedno sanjajoče morske planjave. Valčki zadrhté, se vspnó, se zapletejo nerazdružno v razlito čisto zlato in vstane dan, velik in bleščeč kakor dobrota božja, kipeč in hkratu nežen kakor materinska ljubezen.

In tedaj bi moral priti oddaleč tujec, tujec iz jutrovih dežel, tujec od severa, tujec od juga in solnčnega zahoda. Njegova noga bi se ustavila na sivi pleši nagubanega starca Nanosa in od začudenja bi zrastle njegova postava do oblakov, njegove vzradoščeno drhteče roke bi se podaljšale ter objele vso to lepo, pod njegovimi nogami ležečo deželo tja do morja slovanskega, to deželo, domovino naših pradedov, domovino našo in naših sinov. Ne bilo bi mu treba iskati besed, same obsebi bi vrele in kipele iz njegovih prsi in z začudenjem bi hipoma spoznal, da je pozabil lastno svojo govorico, govorico od izhoda in zahoda, govorico od juga in od severa ter da je nehotoma zapel veličastno himno naši lepi domovini v naši sladki domači besedi. Tedaj bi pa sklonil glavo, žalost bi legla na njegovo srce in skesano bi se trkal na prsi: „Grešil sem, ker te nisem poznal, ker sem te v srcu svojem zaničeval kakor so me učili moji rojaki na vzhodu in zahodu, na severu in jugu, učili v šolah in v cerkvi, učili na shodih in po beznicah. Grešil sem kakor so grešili oni, ki se niso potrudili, da bi prišli semkaj in bi videli in spoznali na lastne oči to prelest in to svetlobo, ki je ni enake na svetu. Pridite semkaj, dokler je še čas, tukaj izgineta iz vaših src sovražnost in oholost, tukaj se naučite pravice in pravičnosti in dali boste tej deželi s polnimi rokami to, česar ji dosedaj niste hoteli dati, to, kar ji pripada v polni meri po božjih in človeških postavah. Ako imate namreč srca na pravem mestu, ako ste jih očistili nevoščljivosti in pohlepčnosti, ki je bila dosedaj vaša pravica . . .“

Na posestvu Birjevčevem v Križu so se hreščeč odprla vrata in na prag je stopil gospodar Ivan Pirjevec, golorok in gologlav. Ozrl se je proti Nanosu in zadovoljno se je nasmehljajal.

„Zvesti si nam, sivi očak. Ne dopuščaš, da bi se nam izjalovilo vreme, lepe dneve bomo imeli.“

Stopil je korak dalje po dvorišču proti hlevom ter zaklical: „Janez, kvišku! Na Nanosu se užiga dan in oddaleč se že svetlika morje. Hajdi!“

V hlevu je zaropotalo, zaprhali so konji, zamolklo zagolčala goved. Odpahnila so se vrata odznotraj in Janez je zaklical veselo:

„Dobro jutro, oče! Kako je že svetlo, a jaz zaspanec bi bil spal še dalje, da ni bilo vas. Kakor tromba sodnega dne mi je privriščal na ušesa vaš glas.“

„Zdrav si, Janez, zato lahko spiš in skrbi še nimaš hudih. Nič ti ne rečem zaradi tega. Pridi kmalu k zajtrku in potem začnemo z delom, kakor je bilo določeno in naročeno že snoči...“

Takoj na to je postalo živahno v hiši in na dvorišču. Veseli in zadovoljni obrazi domače družine in služinčadi so hiteli vsak po svojem opravilu, ročno in gibčno so se menjavali poedinci, vse je kazalo vzoren red, ljubezen do dela in srečo in zadovoljnost . . .

Kmalu je bilo zopet tiho po hiši in okoli hiše, kakor bi bilo vse izumrlo. Nobenega ni bilo več slišati, vse je bilo že na polju. Samo lastovnice, modrosvetle kakor najlepši baržun, so švigale po zraku nad belim obzidanim dvoriščem in nad visokimi latniki, obloženimi z velikimi, za širokimi ostrozarezanimi listi se svetlikajočimi črnimi grozdi. V rahlem jutranjem vetriču se je zibala na Ivankinih oknih „goreča ljubezen“, so podrhtevali nagelni, temnordeči in rumeni, nizko navzdol viseči skoro do oken v prtiličju. Na njih se je še svetila jutranja rosa, okoli cvetov pa se je že vrtel prvi metulj in pomakal svoj rilček v ponujajoče se mu napolnjene in sladke čaše.

Tedaj se je v prvem nadstropju odprlo okno, bela laket se je zasvetila v solncu, in v okviru se je prikazala mladeniška glava. Gosti črni lasje so obrobljali visoko belo čelo, a nekoliko blede obraz je bil svež kakor jutranja rosa na nagelnih. Velike izrazite in črne oči so se uprle v lepo jesensko jutro in so koprneče pile vso njegovo prelest in mehkobo. Vse se je smejalo mlademu možu nasproti, kar je rastle in klilo v bližini, vse, kar je moglo v daljavi doseči njegovo oko. Vse ga je pozdravljalo, ljubega znanca izza mladih nog, prijatelja in ljubljenca, ki bo moral v kratkem zapustiti domačo grudo, da se napoti v daljno nepoznano deželo, kjer se mu boče rezal in delil kruh višje in popolnejše izobrazbe. Zakaj dovršil je bil srednje šole in tu ni smel obstati. Sedaj se mu je kazala in odpirala še daljša pot, pot, ki jo je jasno začrtal njegov duh, a pot, posuta s trnjem in kamenjem, strma pot, kjer se še le na nje vrhu odpre omamljiv razgled na vse kraje, razgled vreden največjega trpljenja, vreden muk celega življenja. Malodušni tega razgleda ne dosežejo nikdar! Toda Andrej Pirjevec ni bil malodušen, njegova volja je bila močna, njegov duh smel in njegovi živci jekleni.

Ozrl se je Andrej proti Nanosu, pravtak kakor se je bil malo prej ozrl njegov oče. In zdelo se mu je, kakor bi se mu

bil odkril velikan, zakaj zasvetila se je bila njegova pleša kakor suho zlato.

„Pozdravljen,“ je vskliknil Andrej, „pozdravljen ti čuvaj našega sveta, ti priča naših veselih in žalostnih dni. Kolikor igel na smrekah tvojih gozdov, kolikor listov na tvojih bukvah in na tvojem grmovju, kolikor rosnih kapelj na njihovih vejah in listih ter na tratah pod njimi v tihih pomladnih nočeh, toliko let polnih sreče in blagostanja naj se narodi narodom slovanskim. Pozdravljen, oče sivi!“

Odstopil je od okna in kmalu potem so se začuli njegovi lehki koraki na stopnicah. V kuhinji je komaj slišno pospravljala mati in že pripravljala predjužnik. Stopil je k njej in jo rahlo potrkal po rami.

„Dobro jutro, mamica.“

„Pogledala ga je skrbno s svojim živimi sivimi očmi in okoli nje usten je zakrožil srečen nasmeh.“

„Dobro jutro, Andrej. Kako si spal? Nekam zgodaj si vstal, zakaj ne poležiš še nekoliko? Saj si v zadnjem času moral zelo zgodaj ustajati in prav bi bilo, da se dodobra odpočiješ preden se zopet odpraviš na pot, ki bo težja in daljša kakor so bile vse dosedanje. In nikjer se človek ne odpočije tako kakor doma.“

Velika ljubezen in skrb je zvenela iz teh besed in Andrej se je pripognil k materi ter jo poljubil na nagubano čelo.

„Kako si dobra in skrbna, mamica! Nič se ne boj zame, čvrst in krepak sem in v mojih udih ni utrujenosti in izmučenosti. Nanoš bi privzdignil in ga postavil vsaj tja na konec Koroškega in Štajerskega, da bi se razširile naše meje. In zelo bi tudi spal ob takšnih jutrih?! Glej, vse me kliče in vabi tja vun pod milo nebo, tja na polje in travnik, tja pod košate bukve in na mehke preproge svilnatoga maku, kjer stopa noga rahleje kakor po najbogatejšem salonu. Oj, ko bi imela čas, da bi šla z manoj še ti!“

Andrej se je razvnel in bi bil govoril še dalje, da ga ni mati rahlo potisnila na stol ter postavila predenj skodelico dišeče kave in kos maslenega ter rženega kruha.

„Najprej se postrezi, Andrej, in zajtrkuj. Tačas pogledam h kokošim, potem se še kaj pomeniva.“

Kakor bi bila stara komaj dvajset let, se je zasukala, popravila si ruto in izginila iz kuhinje v vežo ter dalje na dvorišče za hišo. Andrej pa je gledal molče za njo in se zamislil.

Toda kmalu se je vrnila. V predpasniku je imela nekoliko jajc, rumenih in debelih kakor bi bila račja.

„Vidiš, koliko jih je,“ je dejala ponosno, „in na vse zgodaj! Žival hoče biti postrežena kakor človek, potem pa tudi daje kolikor največ more in najboljšega. Pri nas jim ne manjka ničesar in nikdar ne pozabimo nanje. Čakaj, Andrej, preden greš na izprehod, ti napravim še dvoje izmed teh na mehko. Človek bi jih pil kar sirova.“

„Kakor purana me hočete izpitati, mamica. Saj me vendar ne mislite zaklati,“ se je šalil Andrej.

„Kaj izpitati, Andrej. Dokler si doma, ne boš lačen, to ti pa že povem. Mlad človek potrebuje več kakor takle kot sem jaz. Takoj dobiš in glej, da pospraviš!“

Kmalu so stala pred njim jajca in skrbno narezani koščki kruha. In Andrej se ni branil, použil je vse z neko veliko naglico kakor bi ne bil jedel že dolgo ničesar.

„Kedaj pa misliš oditi, Andrej? Kako sta se domenila z očetom? Ničesar še ne vem.“

„Danes teden, mamica, bo dan slovesa. Najprej grem še nekoliko na potovanje, takole teden dni. Oče je tako dober, da mi je tudi za to potovanje obljubil denarja. Potem jo pa mahnem takoj v Prago, kjer ostanem nekoliko let. Pa Praga tudi še ni zadnja moja šola, mamica. Še daljša je moja pot, najjemenitnejša in najboljša vseučilišča evropska hočem spoznati, da bo čist moj pogled in da bo jasno po prostrani planjavi, kjer sem si postavil svoj svetli cilj.“

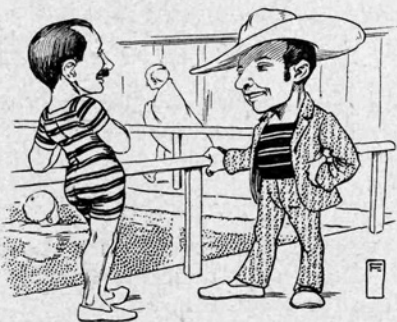
„Usliši te Bog, sinko moj! . . .“

Andrej je vstal, poslovil se od matere ter stopil pred hišo. Solnce je stalo že precej visoko, svetili so se griči v daljavi in temneli gozdovi po pobočjih.

Na zahodu se je svetlikalo morje.

Na plovarni.

Plovarski mojster: „Ta-le moj učeneč je pravcato drevo.“

Gledalec: „Tega ne razumem. Zakaj pa?“

Mojster: „Les ali drevo plava samo ob sebi na vodi, ta pa se tega ne more naučiti.“

Strokovnjak.

Zdravnik: „Ti, zemljemerec, veš, da ima Katica žalost?“

Inženir: „Vem.“

Zdravnik: „Ali bi mi hotel storiti kako uslugo?“

Inženir: „Z veseljem.“

Zdravnik: „Veš kaj? Izmeri mi globočino njene žalosti.“

tednov je vedno jokal, ko pa smo naročili Vašo moko, je bilo konec njegovega jadikovanja. Zato Vydrovi otroški moki slava, ker otrokom zdravje dobava. Otrok je star 15 tednov in tehta 8½ kg.

Kuchař Miroslav, kmet, Kamhájek, p. Kolín, 24./II. 14: Pošljite mi poštno obratno 4 kg. Vaše izvrstne otroške moke.

Kukovič Pavla, Nemški Gradec, Mittelg. 4, 23./II. 1914: Pošiljam Vam sliko svojih hčerk Pavle in Micike. Obe sta papali Vašo izborno otroško moko, ki je jima imenitno dišala, zlasti ta majhna Pavlica jo je imela rada. Zdaj je stara

Pavla in Micika Kukovič.

11 mescev, ima 6 zobkov in je že shodila. Vsak, kdor jo vidi, me vpraša: „Kaj pa ji daste za papati, da izgleda tako lepo?“ In jaz rečem: „Vydrovo otroško moko.“ Vaš izdelek sem že mnogim priporočila, ker so me prosili za Vaš naslov in jaz mislim, da imate iz Gradca precej naročnikov. Obenem si naročujem zopet 4 kg otroške moke in se lepo zahvaljujem za Vaš izdelek.

Lang Emil, Jablonec ob Nisi, 20./II. 14: V prilogi Vam pošiljam fotografijo našega malega Valtera, katerega od 4 mescev prikrmujemo z Vašo imenitno otroško moko. Otrok je vedno zdrav, čil in vesel. Fotografiran je v 13. mesecu. Vašo moko vsakemu priporočim. Uvrstite ga v album Vaših majhnih Vydrovcánov.

Anzek Mošna.

Mošnová Blažena, soproga nadpaznika c. kr. fin. straže, Tanvald-Šumburk, 8./III. 14: Posnemam druge in pošiljam Vam tudi fotografijo našega Anzeka. Fotografiran je v 6. mesecu. Z Vašo dobro otroško moko ga prikrmujemo od 2. mesca in taista mu je vselej teknila.

Navrátil F., Prostějov, 3./II. 14: Pošiljam Vam sliko naše ljube Vlastice, ki je ½ leta stara, z Vašo moko pa jo hranimo od 3. mesca. Vaš izdelek je zares priporočila vreden. Jaz jo ku-

Štefek Kraut.

Valter Lang.

Vlastica Navrátil.

mescu za 1½ kg težji. Vaš izdelek vsakemu priporočim.

Ruf Katrica, Straning na Sp. Avstrijskem,

Vačlav Slavíček.

Stanislav, Galicija, 10./III. Hkrati pošiljam tudi fotografijo naše Boženke, katera se redi od Vaše otroške moke. Fotografirana je v 5. mescu. Zdaj je 10 mesecev stara, ima 6 zobkov in za-

Boženka Smolik.

pujem v trgovini g. Kaštila. Obenem Vas prosim, da našega otroka uvrstite v album Vydrovčanov.

Novák Josip, posestnik, Brodec, p. Citoliby, 23./II. 14: Pošljite mi zopet 1 kg Vaše otroške moke, ker naši Anici neizmerno ugaja. V 11 mescu je že shodila. Lepo je zrasla, nikdar ni bolehal, čeravno je mati nikdar ni dojila. Hranili smo jo samo z Vašo imenitno otroško moko, ki je v istini izvrsten izdelek.

Pechan Marija, Pacov, Třebízského ul.,

19./II. 14: Naznamam Vam, da je Vaša otroška moka res izvrstna. Našemu Tinčeku neizmerno diši. Od 1. mesca ga ž njo prikrmuje, zdaj v dveh mescih tehta 6 kg, torej je v 1

Milenka Ruf.

4. tedna krmimo z Vašo otroško moko in kakor slika kaže, taista njej jako dopade. Brez Vaše moke bi gotovo ne ostala pri življenju. Fotografirana je v 7½ mescu in tehta 9½ kg. Uvrstite jo med male Vydrovčane.

Slavíček Jozef, kmet, Střemchoví, p. Předklášteří pri Tišnovu, 1./II. 14: Usojam si Vam poslati podobico našega sinka Václava, ki je bil od 2. mesca hranjen izključno samo z Vašo otroško moko, zdaj pa se posladka rad z Vašo dobro žitno kavo, mleka ne mara. Zdaj je star 15 mesecev, zdrav in jako živahen. Zavoljo tega Vaš izdelek lahko vsakemu priporočim kot izvrstno hranilo. Moko smo kupovali v trgovini g. Josefi v Tišnovu.

Smolík Urh, c. kr. stražmojster 7. polka,

Antek Snój.

Marta Marvan in Miroslav Stehlik.

čenja se že sprehajati. Pošljite mi nemudoma zopet 3 kg te izvrstne moke.

Snoj Anton, paznik, Ljubljana, Dunajska cesta 47, 7./II. 1904: Tu Vam pošiljam sliko mojega malega Antka, katerega prikrmujemo z Vašo pristno otroško moko. Kakor je po sliki že vidno, jako mu ugaja, zatoorej prosim, da mi je zopet pošljete 3 kg. Antek je star 8 mesecev in jo vživa že 7 mesecev. Prosim, blagovolite mi takoj odpisati.

Venovšek Vopat.

otrok, katere objavite s sledečim podpisom: Marta Marvan in Miroslav Stehlik, stričnika in konzumenta Vydrove otroške moke. Od svojega rojstva sta uživala Vašo moko in nikdar nista bila bolna.

Vopat Jožef, gostilničar, Černikovice, 6./III.: Pošiljam Vam fotografijo našega Venovška, katerega smo prikrmovali z Vašo otroško moko, ki mu je izvrstno dišala. Fotografiran je v 11. mesecu in tehta 11½ kg. Zdaj pa pošljite za našo Zdenko zopet 3 kg otroške moke, da jo ž njo tudi redimo.

Vuško Anton, učitelj, Bohumilice, p. Čkyně, 9./II. 14: Pošljite mi poštno obratno za našega Tončka 3 kg Vaše otroške moke, močno se je na njo navadil.

Zemljič Helena, c. kr. sodnika soproga, Ormož na Štajerskem, 17./II. 14: Pošiljam Vam sliko naše Vide, kateri je Vaša moka dobro teknila. Slikana je v 10. mesecu, tehtala je 10 kg in bila 75 cm visoka. Sedaj bo stara 1 leto in je prav močna. Prosim, uvrstite jo med male Vydrovčane.

Vida Zemljičeva.

LISTNICA UREDNIŠTVA

Naročila, reklamacije, pritožbe i. t. d., naj se pošiljajo naravnost na Vydrovo tovarno hranil v Pragi VIII., rokopisi pa na gospo Zofko Kveder v Zagrebu, Pantovčak 1b, Hrvatsko.

Kaj nam pišejo naši cenj. gg. odjemalci o Vydrovih juhinih konzervah:

Juna Vaclav, kmet, Čečelice, p. Byšice: Z Vašimi juhinimi konzervami smo popolnoma zadovoljni, zato jih tudi vsakemu priporočamo.

Karásková M., vdova po c. k. profesorju, Kr. Vinogradi, Manesova: Blagovolite mi poslati priljubljeno Vydrovko in 2 škatlji juhinih konzerv in sicer gobovo in riževo, ta vrsta nam najbolj ugaja.

Margraf F., c. kr. višji fin. nadzornik, Vlasenica, Bosna: Pošiljam svoj dolg in izražam Vam svojo zahvalo za Vaše izvrstne juhine konzerve.

Neumann J., strugar, Miletin: Moram Vam iskreno priznati, seveda še-le zdaj, ko je minila sadjarska sezona, kako izvrstno so nam dišale Vaše juhine konzerve ob letošnjem vremenu, ko je bilo bolj mrzlo kakor toplo. Sadjar tu mora životariti daleč od vasi v drevoredih ob cesti in je večkrat moral trpeti lakoto. A Vaše juhine konzerve so nas rešile iz stiske. Napravili smo ogenj, nanj smo položili kozico, na to piskriček z vodo, v katero smo zmešali konzerve in v trenutku smo imeli gobovo, lečno ali rezančno juho za zajtrk ali za večerjo. Nihče bi ne veroval, kako diši okrožnik take juhe. Poštno obratno pošljite mi tudi 5 kg žitne kave.

Onđrák Olga, Břevnov pri Pragi, vila „Kajetanka“. S poslanimi vzorci juhinih konzerv smo bili popolnoma zadovoljni, njih kakovost in pripravnost vsakemu ugaja in kar zadeva snažnost, je veselje taiste pogledati in okusiti. Upam, da bom potreščine za svojo kuhinjo naročevala pri Vas kakor vsaka pametna gospodinja.

Petráň Vaclav, učitelj, Kaňk: Prosimo, da nam kmalu pošljete juhine konzerve, nimamo jih več in brez njih nočemo ostati.

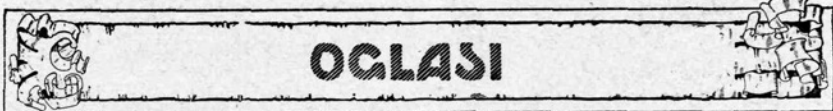
g. Pitrocha Fr., katehet, Bučovice: Vaše juhine konzerve so v resnici izvrstne, po svojem okusu in zmerni ceni nadkriljujejo izdelke vseh nemških tvrdk. Ob sedanjih draginji jih je treba vsakemu priporočiti.

Dr. Rambousek Fr., zdravnik, Prizren v Srbiji: Vaše juhine konzerve so mi na srbskih planinah neizmerno teknile. Vaši šumeči bonboni so me okrepčali in zato sem Vam zelo hvaležen.

Schubert Fran, risar, Gross-Jedlersdorf na Zg. Avstrijskem: Vaše juhine konzerve so se v naši kuhinji izvrstno obnesle in škatljica od konzerv, katero smo razobesili v kuhinji, je napravila za nje ugodno reklamo pri naših gostih. Polovico smo razdelili na poskušnjo, drugo polovico pa smo zdavnaj že sami porabili. Zavoljo tega pošljite naročilo brzkobrž.

Šmejkal Karol, kovač, Schmidleiten, p. Leonstein na Zg. Avstrijskem: Moram Vam naznaniti, da sem z Vašimi juhinimi konzervami popolnoma zadovoljen, ker nam vsem izvrstno teknejo, toda ne samo nam, temveč tudi Nemcem. To se pač redkokdaj zgodi, da bi Nemci hvalili naše slovanske izdelke, Vaš pa jim posebno ugaja, zato ga lahko vsakemu priporočim.

Vinklár J., kmet, Žďár, p. Stará Paka: Vaše juhine konzerve sem okusil pri g. Pilařu ter sem spoznal, da so izvrstne, zato si jih tudi naročujem.

≡ Zaloga vinskega Julepa se je posušila, imamo pa muškati Julep, ki je izvrstna namizna pijača. Steklenica stane K 1.—. V primeri z vinskim ali jabolčnim Julepom je cena sicer višja, toda ta okolščina je zategadelj, ker je grozdje iz južnih krajev drago, saj vsakdo ve, da se pri nas muškatale preveč ne neguje. Jabolčni Julep stane kakor prej 40 vin., višnji in iz robidnic 60 vin.

VSEBINA: KSAVER MEŠKO: Getzemani. — Dr. IVO ČESNIK: Dva soseda. — MANICA KOMANOVA: V znožju Smarne gore. — KSAVER MEŠKO: Narodna. — FR. SVAK: Prijatelj. — RADOLNIČ: Nočne sence. — ZOFKA KVEDER: Sprehod. — LORENC KUHAŘ: Konec. JOSIP KOSTANJEVEC: Pod Nanosom.

Kako se pošiljajo izdelki Vydrove tovarne?

To je že dovolj znano, da se „Vydrovka“ pošilja sama za se v zavojčku po 5 kg, to pa zavoljo tega, ker je ta množina pri naših poštnih razmerah najcenejša. Marsikateri izmed naših cenj. gg. odjemalcev pa bi si rad zraven še naročil kako malenkost, da se izogne večjim stroškom. A to prepreči vselej naš slavni avstrijski fiskus, ker se boji, da bi imel iz tega dobiček. Seveda le majhen, a on hoče večji, zato povdarja težo do 5 kg kot enotno vago, tako da mi moremo druge naše izdelke pošiljati le takrat, ako je zaračunjeni znesek tako velik, da so stroški, katere zahteva pošta, v primernem razmerju. Mi tedaj druge svoje izdelke, razven „Vydrovke“, pošiljamo poštno izplačano le takrat, ako naročilo znaša več kakor K 6.— V tem slučaju si pač lahko izberete poljubne izdelke, samo Julep ne, ker ta vsled svoje teže ni za poštno pošiljatev, zanj moramo porabiti vselej vožnjo po železnici. Saj najmanjše naročilo Julepa, 10 steklenic, tehta že 16 kg. To pa je samo za poskušnjo. Komu se je Julep priljubil, naroči si ga vedno 50 steklenic, ker so potem vozni stroški tja in nazaj — ako se vrnejo prazne steklenice — primerno majhni.

Kdor še ne pozna razven „Vydrovke“ drugih naših izdelkov, naj poskusi s sledečo „šestorico.“ Pošiljamo poštno izplačano:

1	zavojček grahove moke	1 $\frac{1}{4}$ kg	K 1.—
1	škatlja juhinih konzerv	25 porcij	„ 1-50
1	steklenica juhinih dodatkov	$\frac{1}{4}$ kg	„ 1-50
1	„ Buhtina za pecivo	„	„ 1.—
1	„ gorčice (franc. ali zrnate)	„	„ 1.—
	Skup		K 6.—

Pošijite na moj račun: (Blagovillite še podčrtati naročene izdelke, da se izognemo pomotam.)

Kilogrami	Škatle	Vrsta blaga	Cena		Skupaj	
			K	v	K	v
		„Vydrovke“ žilne kave	4	50		
		Otroške moke	2	40		
		Steklenico za 1 kg otroške moke	—	80		
		Juhinih konzerv, mešanih v posameznih porcijah	1	50		
		Juhinih konzerv: gobave, grahove, lečne, rezančne in riževe à $\frac{1}{4}$ kg škatlja	1	50		
		Juhinega pribitka $\frac{1}{4}$ kg steklen.	1	50		
		Obiljav maslinih škrt. 25 kmô.	2	—		
		„ „Destin“ „ 40	2	—		
		„ „Dezert“ „ 50	3	—		
		Šumečih bonbonov „Fimbo“ škrt. 50 kmô.	2	—		
		„ „Fimbo“ škrt. 40 kmô.	2	—		
		„ „Šis sidrom“ škrt. 50 kmô.	2	—		
		Sadni bonbon „Ezene“ škrt. 25 kmô.	1	—		
		Buhtina, steklenica $\frac{1}{4}$ kg	1	—		
		Gorčice franc. (mlete) $\frac{1}{4}$ kg stekl.	1	—		
		„ kremž. (zrnate) „	1	—		
		Grahova moka $\frac{1}{4}$ kg	1	—		
		„Julepa“				
		Skupaj				

„Vydrovka“ pošiljamo popolnoma posebej in vedno franko. Ostale izdelke pošiljamo franko le, ako presega račun K 6.— „Julep“ pošiljamo le po železnici, vedno neirankovano.

Od piva do „Julepa.“

To ni majhen korak, marveč skok črez ovire, ki je vzrok, da se odločujemo slovo dati priljubljeni pijači in siliti se do druge, ki nima s pivom nič skupnega, da, celo smešna se vidi. Ta ovira, ki se je nam prikazala na potu, je pa v resnici pomisleka vredna. Za ta korak odloči nas navadno bolezen. Mi hrepenimo še po življenju zdravnik pa je nam rekel: Pusti opojne pijače, sicer ne bo prav. Ne hodi dalje, ker dalje je tema. In ti lahko gledaš luč. Lej, kako se tebi bliža. Res, je to svetiljka, toda ima neke posebne črke na sebi. Kaj to le pomeni?

Na prvi šipi svetiljke je pisano: Špirit je morilec, nobena žival zanj ne mara, samo ti. Ali si človek? Na drugi šipi beremo: Pijanček si, čemu zdaj preklinjaš usodo? Tretja šipa je razbita, štrta, veter piha v plamen ter mu daje podobo ognjenega hudiča, ki se smeji ter te blizoma takole nagovarja: Ljubi bratec, česar si želel, to imaš. Včasih si preveč pil. Pošlataj žilo, lej, niti žil nimaš več, temveč otrdele vrvice. Tvoje srce je pokvarjeno telesno kakor raztrgana vreča, tvoje ledice niso več za rabo, protin te je celega prepletel, tvoje telo ni nič drugo kakor nelična kepa, napravljena iz piva. Tudi dišiš tako kakor sod. Ali si moj? Na zadnji šipi pa je napis Julep. In skoz to steklo, preko tistega pošastnega plamena, ki ima podobo hudiča in izginja v daljavo, zagledaš novo, sveže, veselja polno življenje.

„Julep“ tebi nadomesti pivo, okrepča telo, tvoj duh se iznebi mračnih in černih mislij, in ti boš veselo še užival zdravja in življenja. V „Julepu“ poznaš, kako si blodil, kako si uničeval samega sebe, čeravno ti je tvoj Stvarnik podaril zdravje, ki je bolj drago kakor zlato. Julep te ohrani za tvojo lastno osebno korist, za blagor tistih, za katere imaš skrbeti. Ako pa si neodločen, ako ne moreš zapustiti tega strupa, potem pij le pivo in vino dalje, za take ljudi ni škoda.

Izdaja in za uredništvo odgovarja založnik F. Vydra, Praga VIII. — Tiska E. Holinka, Praga VIII.

Ta list se ne more pošiljati kot tiskovina. Blagovolite prilepiti vedno znamko za

5 vinarjev.

Naročnik:

Ime:

Stan:

Kraj:

Pošta:

Železniška postaja:

Datum:

Naznanilo:

Vydraova tovarna hranil

Praga VIII.

(poštni urad Praga 22)